

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINA«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 6, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-28 Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno 9.- L, celoletno 18.- L; za tuzemstvo: celoletno 30.40 L Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 7. t. m. naslednje vojno poročilo: Silovit protinapad motoriziranih oklepni sil Osi je dal nove velike uspehe:

nasprotnik, ki se je moral umakniti, je izgubil 30 oklepni voz, številne topove in avtomobile in zapustil 4000 ujetnikov.

V teku zdajšnje bitke v Marmariki je bilo Angležem do včeraj uničeno ali zajeto več ko 500 oklepni vozil, nad 200 topov in stotine oklepni avtomobilov; število ujetnikov, med katerimi je mnogo oficirjev, je naraslo na 10.000. Vneta je bila včeraj tudi delavnost italijanskih in nemških letalcev: uspešno so bombardirali postojanke in skladišča v zaledju, napadli zbirališča avtomobilov in zažgali veliko število vozil. Italijanski lovci so v letalskih bojih sestrelili tri »Curtisse«. Dnevni in nočni napadi bombnikov iz nizke višine in v strmcu na vojaške naprave na Malti, ki so bile ponovno zadete, so dovedli do številnih trdih letalskih spopadov, v katerih je bilo uničeno sedem angleških strojev, mnogi drugi pa so bili zadeti z ognjem strojnica. Pet naših letal se ni vrnilo v domače postojanke, med njimi eno vodno letalo, ki je bilo napadeno in zadeto, čeprav je nosilo vidna znamenja Rdečega križa. V vzhodnem Sredozemlju nedaleč od Haife so naša torpedna letala potopila petrolejski parnik srednje tonaže. Angleška letala so v pretekli noči znova bombardirala mesto Mesino, nad katero so priletela v zaporednih valovih; mnogo civilnih poslopij je bilo poškodovano. Kakšen požar, ki pa je bil takoj zadušeno, se je razvil v gorati predel pokrajine. Ljudstvo ni imelo nobene žrtve. Protiletalsko topništvo je sestrelilo tri letala, od katerih je eno padlo v morje pred zalivom Catanije, drugo med rtom Pelorom in Villo S. Giovanni, tretje pa vzhodno od Auguste.

Iz Bukarešte poročajo:

Na vojno napovedi Zedinjenih držav Rumuniji, Madžarski in Bolgariji je rumunska vlada takole odgovorila:

Rooseveltova odločitev prav za prav nič ne spreminja na zdajšnjem položaju. Rumunija je kot član Trojne zveze zmerom spoštovala obveznosti, ki jih je nase prevzela in kot takšna je 22. decembra l. 1941. izjavila, da se smatra v vojni z Zedinjenimi državami. Rooseveltova odločitev torej nikakor ne bo mogla spremeniti poteka naše vojne. Na vsak način pa postavljamo vprašanje, kakšen bi bil položaj v Južnovzhodni Evropi, če Rumunija ne bi odgovorila na izzivanja in se ne bi borila tako, kakor se je treba boriti proti Rusiji. Pred očmi je treba imeti, da Rumunija ne vodi napadalne vojne, temveč se le brani proti boljševiški nevarnosti. Ta vojna se je rodila edinole iz izzivanja Sovjetske zveze. Ali bi Zedinjene države napovedale Rusiji vojno in jo napadle, če bi ta začela vdirati v Rumunijo?

Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo 7. t. m. vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Na južnem odseku vzhodnega bojišča so nemške planinske čete skupno z madžarskimi oddelki zavrile posamezne sovražne napade.

Na srednjem in severnem odseku je bil obroč okrog sovražnih skupin še bolj stisnjen. Sovražni protinapadi so bili po hudih bojih odbiti. Na bojišču pri Volhovu je sovražnik na več krajih ponovil svoje napade, ki pa so bili odbiti spričo budne obrambe. Nad Rokavom so nemški lovci včeraj brez lastnih izgub sestrelili 13 angleških letal. Mesto Canterbury je bilo v noči na 7. junij ponovno napadeno od nemških bojnih letal. Angleški bombniki so napadli mesto Emden. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Številna poslopja, zlasti v stanovanjskih okrajih so bila po-

Ljubljanska proslava praznika Ustave

Ljubljana, junija.

Obletnica praznika italijanskega edinstva in Ustave 7. t. m. je bila tudi v Ljubljani svečano proslavljena z veličastno parado čet. Že ob pol 9. se je začelo zbiranje posameznih edinic. V strumnem redu je prihajalo v Zvezdo topništvo, v Vegovi ulici pa so se zbrali mogočni tanki, ki so zbuiali še prav posebno pozornost med občinstvom. Pod poveljstvom divizijskega poveljnika generala Orlanda so prikoralale na Kongresni trg še razne druge edinice, po zraku pa so brnela številna letala.

Malo pred 10. je prispel pred palačo Poveljstva armadnega zbora Visoki komisar Ljubljanske pokrajine Eksceleca Grazioli, ki so ga spre-

jeli poveljnik armadnega zbora Eksceleca Robotti, Federalni tajnik, ljubljanski župan in predstavniki raznih drugih oblastev.

Ob 10. je Eksceleca Robotti ob predpisanih zvokih tromb stopil na trg in otvoril pregled Oboroženih Sil. Na nebu so medtem brneli ponosni trimotorniki in metali na množico pisane listke, medtem ko je garnizijska godba zaigrala himno Domovini.

Po zaključku veličastnega nastopa so šli predstavniki oblastev, na čelu jim Visoki komisar, Poveljnik armadnega zbora in Federalni tajnik, na Bleiweisovo cesto, kjer so prisostvovali vzornemu mimohodu čet, ki so se zatem vrnile v vojašnice. Ves dan so imela javna poslopja izvešene zastave.

Novi ljubljanski župan je prevzel posle

Razglas novega župana

Ljubljana, junija.

Predzadnje sredo je Visoki komisar sprejel v svojem kabinetu dozdašnjega župana dr. Adlešiča in novega župana Ljubljane generala Leona Rupnika v spremstvu s podžupanom dr. Tranchido. Visoki komisar je obnovil svojo zahvalo dr. Adlešiču za delo, ki ga je pod njegovim vodstvom opravila prejšnja občinska uprava v korist ljubljanskega mesta, in je pozdravil in zaželel koristno delo županu generalu Rupniku in podžupanu dr. Tranchidi.

Odvetnik Adlešič se je s krepkimi izrazi spomnil nagle pomoči vlade in Visokega komisarja pri reševanju važnih vprašanj mesta. Med temi so posebno vprašanja prehrane in gradbene delovnosti. Ob koncu je izrazil svojo in članov prejšnjega občinskega sveta živo hvaležnost. V imenu članov prejšnjega občinskega sveta je izrazil novemu županu tople pozdrave.

General Rupnik je obnovil svojo zahvalo za izkazano mu zaupanje in je izrazil Visokemu komisarju svojo trdno namero, da bo delal v duhu brezpogojne lojalnosti nasproti vladnim oblastvom in v korist prebivalstva in od njega upravljane občine.

Novi župan general Leon Rupnik je izdal tale razglas:

rušena ali poškodovana. Šest napadajočih bombnikov je bilo sestreljeno.

Iz Helsinkija poročajo z dne 7. t. m.: Na bojišču v Karelijski ožini je

finsko topništvo močno obstreljevalo sovjetske tehnične čete.

Pri Aunusu so bili odbiti vsi poskusi, da bi nasprotnik dosegel finske utrjene črte. Ugotovilo se je, da so imele pri tem sovjetske čete mnogo mrtvih. Na južnem odseku vzhodnega bojišča je finsko letalstvo preprečilo dovoz sovjetskih vojakov in je razbilo mnogo prevoznih sredstev. Sovražnikovo letalstvo je bilo posebno delavno v vzhodnem delu finskega zaliva, protiletalsko topništvo pa je sovjetska letala odbilo že pri Kotki. Finsko lovsko letalstvo in protiletalsko topništvo sta ugonobili šest sovjetskih letal, poškodovali pa ena bombnik in nekaj lovcev.

LJUBLJANČANI! Da pomagam naši mali Sloveniji, sem smatral za svojo dolžnost, da po 47 letih vojaške službe stopim namesto v pokoj na to mesto ter Vas, rojaki in rojakinje, v tem usodnem času prosim, rotim in Vam kličem:

Zbudite se, pustite sanjarjenje, otrepite se iluzij, pustite narodni skupnosti škodljive strasti, bodite vsaj enkrat res samo Slovenci, glejte dejstvom v oči in zaupajte v Boga!

Naše dobro, zelo nadarjeno, delavno in pobožno ljudstvo, ki se je vedno ponašalo s svojo evropsko kulturo, je bilo vrženo v ta svetovni boj, ne da bi se bilo tega zavedalo in proti svoji volji. Ko je zaradi te blazne vojne pustolovščine lani nastopil bliskoviti polom Jugoslavije in katastrofa za nas Slovence, se je zdelo, da je naša zemlja za vedno izgubljena.

Prav tedaj, ko se je zdelo, da je vse izgubljeno, pa nam je veliki mož, ki je pred 20 leti začel boj za boljši red na svetu, veliki Duce, podaril ustavo z jezikovno in kulturno avtonomijo ter tako pred vsem svetom priznal našo narodnost. S tem nam je ohranil naše tradicije ter odprl izglede za novo življenje in boljšo bodočnost. Poleg tega je Duce poskrbel za našo prehrano ter nam podelil obilna sredstva za delo in napredek.

Za vse to ni Italija od nas zahtevala drugega ko naše lojalno in mirno zadržanje in naše sodelovanje. Ni nas torej poklicala, da bi se bojevali in žrtvovali zanjo ali za novo Evropo, temveč je zahtevala samo, naj mirno in pridno delamo za nas same ter naj ji ne otežujemo prizadevanj za našo prehrano in naše življenje.

Slovenci so to velikodušno ponudbo fašistične Italije v začetku hvaležno sprejeli. Toda mirno in lojalno zadržanje Slovencev ni bilo po volji tistim, ki so leta in leta delali na to, da bi tudi mi postali kot krma za topove žrtve internacionalnih motogotov, ki so na oltar namesto Boga postavili zlato in svojemu pohlepu, ker se sami nikoli ne vojujejo, žrtvujejo milijone in milijone drugih ljudi. Ta družba še vedno stvari del našega naroda z obeti zlatih gradov, zaslepljeni del naše mladine pa hujska v ne-

zakonito vojno, ki zahteva od našega naroda strašne in čisto nekoristne žrtve, da nam zato grozi popoln propad.

Toda Slovenci naj se zavedajo, da tak boj ne bo mnogo škodoval niti Italiji niti drugi Evropi, pač pa bo nepopravljivo škodoval Slovincem, ker jim bo vzel zadnjo možnost, da bi si ohranili svoj obstoj in bodočnost.

Da se ta nesreča ne bi zgodila, pozivam vse Ljubljance in Ljubljankice, naj z marljivim delom, z lojalnim, discipliniranim vedenjem, z iskrenim sodelovanjem, posebno pa s svojim zupanjem v pravičnost in velikodušnost fašistične

Italije dajejo zgled Slovincem po pokrajini. Samo tako bomo vsi storili svojo dolžnost, le na ta način si bomo Slovenci ohranili nacionalni obstanek ter si ustvarili pogoje za boljše bodočnost. Le če bomo delali tako, nam bo tudi Bog pomagal.

Jaz sam pa si bom z vsemi močmi prizadeval, da bom opravljal svoje dolžnosti in s tem pomagal tako celoti kot poedinim svojim rojakom in rojakinjam vseh stanov ter tako ustvaril tisto medsebojno zaupanje med oblastvi in prebivalstvom, kakršno je v teh težkih časih neogibno potrebno za naše življenje.

GOSPODARSTVO

Delo Kmetijske družbe v preteklem letu

Ljubljana, junija.

Pred nekaj dnevi je bila deveta redna skupščina Kmetijske družbe v Ljubljani, ki jo je vodil predsednik g. Ivan Pucelj. Po kratkem predsedniškem pozdravu, ki mu je sledilo čitanje revizijskega poročila Zveze slovenskih združenj o poslovanju od leta 1938. naprej, je družbeni ravnatelj inž. Ferlinc podal najvažnejše podatke o poslovanju.

Kmetijska družba je imela lani razmerno dosti blaga, ki je po odprodaji omogočilo novo poslovanje. Svojim članom je priskrbelo toliko kmetijskih potrebščin, kolikor je bilo v danih razmerah mogoče, in je tudi preprečila prekomerno podražitev teh potrebščin. Takoj je vstopila v zvezo z novimi dobavnimi viri na italijanskem trgu. Poročilo z zahvalo poudarja, da je Visoki komisariat v Ljubljanski pokrajini preskrbel izdatno količino raznih kmetijskih potrebščin, in sicer umetnega gnojila, semena in rastlinskih zaščitnih sredstev. Zaradi pravične razdelitve teh oblastveno dodeljenih potrebščin je Kmetijska družba stopila v poslovno sodelovanje z Gospodarsko zvezo, ki ga želi še poglobiti, da se ustvari podlaga za enotno blagovno združništvo. Zaradi preskrbe članov s kmetij-

skimi stroji je Kmetijska družba stopila v stik z neko novo domačo delavnico za takšne stroje, ki zdaj izdeluje za družbo žitočistilnice, repozreznice, slamoreznice, mlatilnice, sadne mline in podobno. Na ta način skuša nadomestiti stroje, ki so se prej uvažali. Kmetijska družba je lani prodala za blizu šest milijonov lir blaga.

Poročilo nadzornega odbora je podal predsednik tega odbora dr. Spiller-Muys. Dobiček blagovnih poslov in dobiček od posestev sta lani znašala 388.000 lir. Po poravnanju stroškov in po odpisih preostane čisti dobiček 84.000 lir. Predlog, da se od čistega dobička dodeli rezervnemu skladu 53.150 lir, skladu za združno propagando pa 20.000 lir in da se združnikom vrne pet odstotkov od njihovega prometa v višini 11.480 lir, je bil soglasno odobren. Prav tako je občni zbor odobril računski zaključek in podelil razrešnico upravnemu in nadzornemu odboru.

Pri nadomestnih volitvah so bili izvoljeni za člane upravnega odbora: Ivan Hočevar iz Strug, France Novak iz Notranjih goric in Globevnik Ivan iz Škocjana. Namestnika sta Jakob Modic iz Bresta in Albin Pisanski od Sv. Križa. V nadzorni odbor sta bila izvoljena Anton Meden iz Begunj in Ivan Bemžgar iz Loga, namestnik pa je Martin Horvatič iz Kočevja.

Zalivajmo poredko, a takrat temeljito, da pride vlaga dovolj globoko do korenin.

Nadomestek za modro galico. Te dni je prišla v Novo mesto prva pošiljka škropiva za vinograde. Škropivo, ki je dober nadomestek za modro galico, prejemo vinogradniki pri novo-meški Kmetijski nabavni združitvi. Vinogradniki iz občin Novoga mesta, Smihela-Stopič, St. Petra, Brusnic, Ajdovca, Toplice in Prečne prejmejo pri združitvi za vsak hektar svojih vinogradov po 31 kg škropiva, od tega pa od zdajšnje prve pošiljke le 60 odstotkov, ostalih 40 odstotkov pa prejmejo v teku meseca junija. To količino prejmejo vinogradniki na podlagi potrdil, ki jim jih morajo izstaviti občine, na katerih ozemljih leže njih vinogradi. Iz potrdil morajo biti razvidne natančne površine vinogradov. Vinogradniki, ki imajo vinograde v več občinah, morajo predložiti potrdila vsake občine, v kateri imajo svoje vinograde. Prejem nadomestka morajo potrditi vinogradniki z lastnoročnimi podpismi, zato naj pridejo osebno po škropivo.

Ali se reja kokoši izplača. Najbolj se izplača kmetu, ki ima možnost, da se kokoši delno same preživljajo na razsežnejšem zemljišču. Seveda pa ne sme imeti preveč živali. Za meščana se reja kokoši izplača le, če razpolaga z odpadki, primernimi za kokošjo hrano. Če te možnosti ni, opusti rejo. Z le kupljeno krmo reja kokoši ne prinaša koristi. Moraš pa seveda tudi gledati na red in snago pri živalih, če hočeš od njih imeti koristi. Meščanska gospodinja, ki si ni čisto na jasnem, ali je reja kokoši dobičkonosna, naj kar nekaj mesecev natanko zapisuje izdatke in dohodke, pa bo videla, kako je s kokošjo koristnostjo.

Seno za kuncce ovlaži z nekoliko slano vodo. Kuncce naj dobivajo hrano dnevno trikrat, in sicer redno vsak dan ob določenem času. Enkrat dnevno jim daj poleg drugega tudi suhega sena ali otave. Nekateri rejci pravijo, da je najboljšje dati suho krmo kuncem zjutraj, ker jo tedaj najrajši jedo. Ker se poleti ne lotijo radi suhe krme, ki je sicer zdrava zanje, priporočam neki rejec, da se seno nekoliko ovlaži z vodo, ki je nekoliko osoljena. Seno kakor tudi zeleno krmo poklačaj kuncem v jasli. Za drugo krmo pa imej posode, in sicer je najboljšja takšna, da je kuncce ne vore pravniti in ne v njej stati. Snaga pri krmiljenju je za zdravje živali važna zadeva. Naj ponovno opozorimo, da je onesnažena, sparjena, ovla in gnila zelenjad kuncem škodljiva. Tudi mokre ze-

lenjadi jim ne dajaj, čeprav so nekateri mišljenja, da ni tako zelo škodljiva. Nič te ne stane, če si previden.

Krastače so koristne živali. Krastača (krota) res ni lepa žival, toda je zelo koristna, čeprav preganjana izločuje strupen sluz, ki pa je škodljiv le, če pride na oči ali usta. Krastača živi največ od polžev slinarjev, velikih vrtnih škodljivcev, in od raznega drugega škodljivega mrčesa. Škodo bi krastača napravila kvečkemu v čebelnjaku, toda samo tedaj, če sega deska nasečnica od panjskih brad do tal. Na ta način lahko prikobaca do žrela in se nažre čebel. To pa lahko preprečimo, če pa se gostijo pred čebelnjakom z mrtvimi čebelami in troti, je pa samo koristno. Krastač torej ne ugonablajte!

Kuncce je dober za zakol šele, ko šteje pet mesecev. Mnogi koljejo kuncce že, ko dosežejo tri mesece starosti. To ni pravi čas. Njih meso je še zelo vodeno in prazno. Dobro je meso šele, ko doseže živalca vsaj pet mesecev. Še boljše je meso pri šestih do sedmih mesecih. Preko sedem mesecev pa ne vzdržuj kunca, ker potrebuje mnogo krme, a prirastek mesa je majhen. Pred nameranim zakolom kunca pitaj vsaj dva tedna.

Za doječe kuncce sanice sta najboljša zelenjad regrat in trpotec. Gotovo je zelo važno, da doječo kuncjo sanico krmijo krmilom. Od pravičnega krmiljenja je dovolj mleka in mladiči so čvrsti. Doječo sanico moraš mnogo bolj hraniti kakor ostale živali. Zlasti jim dajaj zmerom regrata in trpotca, ki vsebujeta mnogo beljakovin in rudninskih snovi, kar povečuje množino mleka.

Domači zdravnik

Prva pomoč pri bljuvanju

Bljuvanje navadno ni bolezen zase, temveč spremlja dolgo vrsto drugih bolezni. Zelo pogosto pa je bljuvanje znamenje pokvarjenega želodca, to je želodčnega katarja, ki ga povzroči želodcu neustrezajoča hrana. V takem primeru se pojavi slabost takoj po jedi. V želodcu človeka tišči in vzdiguje se mu, nato pa se začne bljuvanje. S tem je navadno reč končana: jed, ki želodcu ne prija, se izloči, in človeku odleže.

Druga pa je zadeva, če se človek davi in ne more bljuvati, pritisk v želodcu pa tudi ne odneha. Takrat je treba bljuvanje in s tem izpraznitev želodca pospešiti na umeten način: bojnku daš piti kolikor mogoče dosti tople vode. To naglo pomaga.

Razume se seveda, da je želodec po bljuvanju potreben miru in obzirnosti. Post je najboljša sredstvo. Če je otrok žejen, mu daš malo čaja. Potem pa mu dajaj najprej sluzavo hrano, dokler se želodec toliko ne okrepi, da spet prenesa tudi ostalo hrano.

Dostikrat pa se zgodi, da je bljuvanje posledica zastrupljenja. Zastrupitev želodca s pokvarjeno hrano ugotoviš po tem, da ne oboli samo en član rodbine, temveč več izmed njih in vsi kažejo iste bolezenske znake. Tudi tu ravnaj tako, kakor smo gori povedali: z obilnim uživanjem tople vode umetno izzoveš bljuvanje, potem pa moraš seveda takoj po zdravniku.

Primeri pa se časih, da človeku po jedi ni dobro, ne da bi ga naganjalo k bljuvanju. Peina se mu, v ustih ima kiseli okus in v želodcu ga neprijetno žge. To je tako imenovana zgaga. Pojavi se rada ob prazničnih dneh, ko se človek čobrega preobilo naužije, kar pa sicer zdaj ni verjetno.

Morda je ta ali oni že opazil, da začno psi včasih z veliko vneto hlastati travo. V želodcu imajo namreč preveč kisline, kar jim ne do dobro, in jo skušajo odpraviti z uživanjem trave, ki vsebuje kalijeve in apnene soli. S tem izravnajo preobilico kisline. Podobno ravnamo mi ljudje: vzamemo namreč žgano magnezijo in dvojnogledjiko-vokisil natrij, zmešamo v enakem razmerju na konici noža. To je docela nedolžno, a zanesljivo sredstvo za ureditev prebave. Ti dve snovi sta tudi glavni sestavini raznih dragih praškov za prebavo, ki jih dobíš v trgovini pod ravnovrstnimi imeni.

Če se kožni rak začne pravočasno zdraviti, je navadno ozdravljiv. Navadno pridejo za kožnim rakom oboleli bolniki k zdravniku, ko jim je rak napravil že veliko rano. Rak, ki je že tako zelo napredoval je pač težavno ozdravljiv. Vsak čir na koži, ustnici, sluznici jezika ali ustne votline, ki se kljub primernemu zdravljenju ne zaceli v treh tednih, je sumljiv. Vsak tak bolnik naj se da preiskati od zdravnika. Rak v začetnem stanju je skoro zmerom ozdravljiv. Žal le, da se ljudje v takih primerih po večini lahkomišelnost in čakajo tako dolgo, da je prepozno.

Drobne vesti

Stroji in mošje so mobilizirani za žetev. Iz Rima poročajo: Žetev žita je za kmeta zmerom slovesen čas, zlasti pa še v teh časih. Prvo žito je dozorelo že pred dnevi. Hvala gre dobri organizaciji ljudi in strojev, da je v nekaterih južnih okoliših prvo žito že pospravljeno. Novi kruh bo že kmalu prišel na naše mize, a kar je še pomembnejše, med vojskujoče se vojake. Vsi kmetje brez izjeme že spoznavajo potrebo, da vestno oddajajo vse pridelke, ki presegajo družinske potrebe. Nad vse vestno izpolnjevanje zakonskih določb bo pospešilo dela okoli izročitve in bo olajšalo stroške in težavni prevoz pridelka iz enega dela Italije v drugega. Na ta način bo tudi preprečeno, da bi bilo potrebno zahtevati od kmetovalcev ponovno oddajo. Pravično je spoznanje, da dobi delavec na polju večja sredstva za preživljanje. Med kmetovalci vladata že polna disciplina in spoznanje, da se mora vsak kmetovalec spremeniti v vojaka in strogo izvrševati svoje dolžnosti.

Kunčja samica naj nima več kakor 6—3 mladičev. Zgodil se, da je rejec zelo vesel, če mu samica povzre č n več mladičev. Veselje pa ne traja dolgo, ker že čez nekaj dni po skotitvi čiš kakšen mladič onemogel sredi kletke, dan nato že drugi in tako naprej. Ne pomaga tudi nič, če takšnega mladiča deneš nazaj v gnezdo, ker ga kmalu spet najdeš zunaj, če že medtem ni poginil. Samica take mladiče sama ven izbrca, da ji ostane le tisto število mladičev, ki jih lahko doji. Če pa kljub velikemu številu ostanejo vsi mladiči, je vsa zalega slabotna in malo vredna. Strokovnjaki pravijo, da je treba samici pustiti le šest do osem krepkih mladičev, ostale pa uničiti, čeprav seveda vsak rejec tega ne stori zlahka. Pri uničenju je treba paziti, da ne uničiš prav vse samice, samce pa pušiš, kar je važno, če hočeš od mladičev odbrati plemenske samice.

Z letnim gnojenjem pospešujemo rodovitnost sadnega drevja. Da se bo slabo rastoče sadno drevje okrepi in nastavilo za drugo leto obilno cvetnih popkov, ga junija takoj po košnji pognojimo z razredčeno gnojnico, ki smo ji dodali kalijeve soli in superfosfata. Namesto kalijeve soli dodaj lahko lesni pepel. To tekočino nalivaš v luknje ali pa v plitev jarek, ki si jih, odnesno ki si ga napraviš pod kapom sadnega drevesa.

Zalivanje vrta ob suši. Če manjka vlage, zalivamo vrt s prestano vodo, ki smo si jo ogreli v čeburi in skafih na soncu. V začetku maja zalivaj zjutraj, ko pa začne vročina naraščati, zvečer.

DVE LJUBEZNI

»Neumnosti, gospodična, sama znam skrbeti za svoje otroke. Ivan, dvignite Jurčka in konec besedi!«

Ko so se po dolgi vožnji ustavili pred cerkvijo in so šli ostali k maši, je Eliza sedla na klop v kotu pokopališča. Maša se je bila že začela. Iz cerkve je donelo petje in glas orgel. Eliza je bila še vedno razburjena in utrujena. Zaprla je oči, a jih je takoj spet odprla, ker je zaslišala korake.

Vojvoda je hitel iz cerkve in na rokah je nesel Jurčka. Stekla mu je naproti.

»Položite ga vznak na travo, gospod vojvoda.« Odpela mu je obleko in mu pridržala glavo, ko je bljuval.

»Videl sem, kako je prebledel; takoj sem ga dvignil in ga ponesel ven,« je medtem razlagal vojvoda. »Kaj mu je? Zjutraj je bil popolnoma dober.«

»Pričakovala sem to,« je odvrnila Eliza. »Vozili smo se v tej vročini in prahu, in sedel je na prvem sedežu.«

»Tega ne bi bili smeli dovoliti. Kako to, da ni imel prostora na zadnjem sedežu?«

»V našem vozu je bilo dovolj prostora. A gospa ga je hotela imeti pri sebi. Opozorila sem jo, da mu bo slabo, če bo sedel tam.«

Vojvoda ni odgovoril. Naglo je krenil proti gostilni, da bi poklical voz. Eliza je ostala pri otroku in si želela, da bi se vrnil, preden bo maša končana. Kmalu se je vrnil, in položili so Jurčka na voz.

»Vse bom uredila sama,« je dejala Eliza, ko je oče neodločno obstal ob kočiji. »Ni treba ostalim kaziti veselje.«

»Da.« Čemerno je bobnal s prsti po vratih kočije, tako bo najbolje. Z vojvodko sva bila vsako leto skupaj na božji poti, in ne bi rad prišel zdaj ljudem v zobe.«

Pokimal je vozniku, naj požene, in dolgo zrl za izginjajočo kočijo.

Proti večeru je Jurček zaspal, in Eliza se je sama sprehajala po terasi. Hiša je bila tiha in prazna. Naenkrat pa je zaslišala drdranje kočije, in že so otroci hiteli k njej.

»Gospodična, gospodična, pogledjte!« so klicali in ji ponujali spominčke, ki so jih bili kupili zanjo in za Jurčka. Eliza je upala, da bo šla vojvodka takoj v svoje sobe. Obstala pa je na dvorišču ter se ozirala po svojih hčerah, ki so brž stekle od nje k vzgojiteljici.

Eliza in dekleta so bile že v veži, ko se je z dvorišča zaslišal krik, ki jim je segel do kosti. Po vsej hiši se je razlegel histeričen vojvodkin krik, napol smeh, napol jok.

»Ne, ne dotikaj se me, Teo!« je kričala. »Pusti me, naj me pretepajo. Vajena sem tega. Zdaj pa mi je dovolj! Videl boš!«

Eliza je s trudom spravila otroke v učilnico. »Pojdite se najprej lepo umit,« jim je prigovarjala. »Potem bomo pred večerjo še malo brali.«

»Ne gremo od vas, gospodična,« so prosili. »Ne veste, kaj se je zgodilo? Mama je bila danes tako čudna.«

»Gotovo je bila le utrujena.«

»Kaj še! Slišala sem jo, ko je rekla očku, da se bo ubi...«

»Pst!« Eliza je položila prst na Izabelina usta. »Najbrže nisi dobro slišala. Zdaj pa pojdite v svoje sobe!«

Otroci so večerjali sami, potem je Eliza poslala mlajši deklici spat, starejši pa v drugo sobo, da bi se še malo učili. Vedela je, da bo vojvoda še prišel. Ko pa je prišel, mu ni upala pogledati v oči. V somraku se je zdel njegov obraz mrtvaško bleđ. Prestrašila se ga je.

»Ah, gospod!« sklonila se je k njemu, da sta se jima obraza skoro dotikala. »Povejte mi vso resnico! Menda se ni...«

»Ne,« je odkimal. »Ni se ranila. Ne vem, koliko ste slišali, a hvala Bogu, otroke ste pravočasno odvedli.«

Šepetaje ji je pripovedoval o ponesrečenem samomoru. Pograbila je bila arabski meč, ki je

kot okras visel v salonu, a ji ga je še ob prave času iztrgal.

»Kaj pa imate vi, gospod?« pokazala je na roko, ki jo je držal v žepu.

»Oh, nič posebnega!« Potegnil je roko iz žepa in Eliza mu je vsa zmedena položila roko na prste. »Za božjo voljo, menda ne bo nič hudega?«

»Staro železo je ostrejšje, kakor sem bil mislil.«

Ni mogel odtegniti obvezane roke, in tudi Eliza ni imela moči, da bi odtegnila svojo.

»Gospod vojvoda!« je dejala tiho, »povejte mi odkrito, ali sem se kakorkoli pregrešila! Prosim vas!«

»Vzrok je veliko globlji, gospodična. Vaše besede in vaša dejanja so skoro brez pomena.« Popravil si je lase s potnega čela. »In končno leži vse to na meni.«

Eliza se ni upala odgovoriti.

»Pregrob sem bil danes z njo. A ko sem videl otroka, kako mora trpeti zavoljo njene bedaste ljubosumnosti, se nisem mogel premagati. Rekel sem ji... Sam ne vem več, kaj vse sem ji bil rekel. Če bi to ne bil prav Jurček, pred katerim imam že tako dovolj slabo vest... Rad bi, da bi se ubožec čim manj pokoril za grehe svojih staršev.«

Utihnili so, in Eliza je bila tako previdna, da je tudi molčala.

Jurček mu je bil pač živ simbol ugašajoče ljubezni, ki je za trenutek znova vzplamtela. Bil je poslednji onemogli poskus, s katerim je hotela vojvodka dokazati, da še vedno lahko razneti tleče oglje.

Naposled je Eliza odkrito izpregovorila: »Kaj naj storimo, gospod vojvoda? Tako ne more iti dalje, — ne z njo, ne z nami, ne z menoj in ne z otroki.«

Slab zamah z roko je bil ves njegov odgovor. Ona pa je nadaljevala:

»Najboljše bo, da odidem. Morda jo bo to pomirilo. Morda se boste potem zopet kako sprijaznila.«

»To je nemogoče!« Njegov glas je že zopet zvenel zapovedovalno. »Kar je mrtvo in pokopano, se ne da več obuditi v življenje. Ne trdim, da nisem tudi jaz kriv. A jaz nočem biti mučenec, to prepuščam njej. Toda otroci, — ti imajo svoje življenje in ne smejo trpeti zaradi grehov svojih staršev. Zavoljo njih in zavoljo mene ne smete niti misliti na odhod.«

»Gospa me ne mara. Prej ali kasneje se bo ponovila tragedija, ki se danes ni doigrala.«

»Torej vas prosim, da ostanete. Mar ne bi prožili roke potapljačemu se nesrečnemu? Ne bi pomagali ujeti živali iz pasti? In glejte, jaz tičim v pasti, v katero sem sicer šel prostovoljno, a čim bolj se je skušam osvoboditi, tem tesneje se me oklepa. Da, kakor pogubljenec v peklju mi je, — pa če verjamete v pekel ali ne.«

»Ne govorite tako! Kaj naj vam odgovorim na vse to? Vem le, da vas ljubi, in če vas muči, vas in druge, je to le zato, ker tako strašno hrepeni po vas.«

Utihnili so, hoječ se, da ni zašla predač.

»Imate prav, gospodična Deportova. Izkvarjena ljubezni je hujša od razjedajoče boleznii.« Pokril si je obraz z dlanmi.

»Ne bi bila smela govoriti o ljubezni, prosim vas, da ne misliti več na moje besede,« je tiho dejala Eliza.

»Ne prosite me tega! Z vso hvaležnostjo bom pomnil, da ste v moji nesreči čutili z menoj. Danes, ko sem preprečil katastrofo, se nisem upal ostati sam. Prišel sem k vam, kakor prihajam tolikokrat, ko me je strah gledati v bodočnost.«

Še vedno je držal roke na obrazu, a njegove besede so ju tako zblížale, da je Elizino srce divje utripalo.

»Zdi se vam malenkost,« je nadaljeval čez trenutek, »prosit v lastnem domu za trohico miru. A kje je moj mir? Tu stojim kakor bik v areni, ki ga z udarci spravljajo v besnost. Nekoč bo pritekla kri iz rane. In tega dne se bojim.«

Počasi se je vzravnal in njegova telesna moč je zopet napolnila vso sobo. »Tako, zdaj veste vse,« je dejal.

»Včasih je bolje pozabiti to, kar vemo,« je odvrnila.

»Niste mi še odgovorili, ali ostanete. Pa saj ne boste odšli in odvezli meni in otrokom poslednje opore, ki jo še imamo?«

»Teško se vam je upirati. A hudo se je boriti zoper žensko ljubosumnost. Bog ve, da ji nisem dala najmanjšega povoda za to, razen da sem si pridobila naklonjenost otrok in vaše — vaše zaupanje. To pa je v njenih očeh neodpušljiv greh. Če bi morala ostati na vašo zahtevo...«

»Na mojo prošnjo, gospodična Deportova! Glejte, Izabela in Luiza bosta kmalu dorasli in rad bi, da bi odrasli otroškim letom brez hudih pretresov. Pogosto menjavanje vzgojiteljic slabo vpliva na otroke.« Prožil ji je roko: »Če ostanete pri nas do Izabeline poroke, vam zagotovim dosmrtno rento. A tega ni treba praviti vojvodki. Dal vam bom pisмено zagotovilo, ki ga bo overil in podpisal advokat.«

»Nikar, gospod vojvoda! Prosim vas, naj ostanem. To mi zadostuje.«

Njen odgovor mu je segel v srce. Čutila je to, še preden je izpregovoril.

»Ko govori srce, ni mesta besedam o nagradi. Lahko noč, gospodična. In verjemite mi, da je ljubezni najvišja nagrada.«

8.

Na videz se ni nič izpremenilo. Bližala se je zima. Vojvoda je zdaj pa zdaj šel v Pariz in se vrnil, vedno enako eleganten in ljubezni, poln ljubezni do otrok in ves pozoren do vzgojiteljice. Vojvodka pa se je vsak dan bolj ogibala učilnic in otrok. Zapirala se je v svoje sobe in njen obraz je dobival mučeniški izraz.

Vendar je Eliza čutila, da se je v njej sami neaaj izpremenilo. Po tistem zaupnem razgovoru z vojvodo je bila vsa drugačna. Prej je vladal v njeni glavi in v njenem srcu popoln red, zdaj pa je bila vsa zmedena. Da ljubi poročenega moža, tega si ni smela, ne upala priznati. Zavedala se je svojih dvaintrideset let, zavedala se je, da je stara gospodična, nevedna in neizkušena v ljubezenskih zadevah. Misli je, da je čustvo, ki jo navdaja, le ponos nad tem, da se je takšen možki v uri nesreče obrnil do nje, čeprav ne bo mogel biti nikoli njen. A kako naj si potem razloži ta čudna, neprestano se menjajoča razpoloženja, te nagle prehode iz najbolj črnega obupa v največjo blaženost?

»To vendar ne more biti ljubezni,« je mislila. Od njega ni želela dr... kakor nagel blesk usmeva, razumevajoč pogled, nedolžno šalo, ki je le njima kaj pomenila. Čemu sploh misliti na ljubezni? Vendar so ji bile stalno v mislih njegove zadnje besede: »Ljubezni je najvišja nagrada...« To pa je lahko pomenilo vse ali nič.

Le ob srečanjih z vojvodko se je zavedala svoje nove moči. Ni ji bilo več mar, naj jo je hvalila ali grajala. Mirnodušno je poslušala ukore in sumničenja. Njena mirnodušnost je še bolj dražila gospo, toda od ponesrečenega samomorilnega poskusa Eliza ni mogla ne sočustvovati, ne jeziti se na žensko, ki ni imela v sebi niti trohice ponosa in osebnega dostojanstva. Spoštljivo je poslušala njeno sitnarjenje, očitke in vzdihovanje, duša pa ji je bila polna hladnega prezira.

»Ni vzgojiteljice, ki bi bolj in z večjimi težavami opravljala svojo službo,« si je govorila. »Štiri in pol leta sem že pri hiši in niti z besedico se nisem pregrešila zoper njo. Blažno je ljubosumna, in sicer zato, ker si noče priznati, da ga izgublja po svoji krivdi. Jaz grem svojo pot, a služabniki naj klepečejo in šušljajo, kar hočejo! Ponižati se ne dam, tega veselja jim ne bom pripravila.«

Eliza sama ni bila hudobna, zato ni poznala moči klevete. A kleveta lahko zagradi človeka, ki jo omalovažuje.

Zato je bila Eliza docela nepripravljena na udarec, ki jo je zadel.

Počitnice so minile brez posebnih prigod. Eliza je imela zdaj napornejšo službo, ker so se vrnila iz samostana tri starejša dekleta in bila izročena njenemu nadzorstvu.

(Dalje)

NEKAJ ZA MLADINO

Ciganu ne prideš
do živega

Podkarpatska pravljica

Neki cigan je imel roke, kakor bi bile nama-zane z lepilom. Česar koli se je dotaknil; vse se je prilapalo nanje. Nekoč ga je poklical k sebi trgo-vec in mu rekel:

»Cigan, v hlevu imam vranca. Ukradi mi ga nocoj! Če se ti to posreči, je tvoj, sicer boš tepen!«

»Dobro,« je dejal cigan in šel. Gospodar je dal v hlev tri hlapce: enega je posadil na konja, drugi je držal konja za uzdo, tretji pa za rep.

Cigan se je preoblekel v staro žensko, si kupil v gostilni steklenico žganja in šel, ko se je zao-čilo, k trgovčevemu hlevu in prosil za prenočišče. Hlapcem se je starika smilila in so jo pustili v hlev. Tam se je brž zagrbela v slamo in knalu začela smrčati. Zdajci so hlapci zavohali žganje. Poiskali so starkino steklenico in začeli piti. Ko so se napili, so zaspali. Zavalili so se na slamo in zaspali kakor ubiti. Stara ženska pa je vstala in odvedla vranca iz hleva.

Zjutraj je pogledal gospodar v hlev in zakričal: »Salamski cepci, saj vam je tat ukradel konja!« »Kaj je ukradel?« so debelo pogledali hlapci. Ozrli so se tja, kjer bi bil moral stati konj in videli prazen prostor.

Gospodar je dal poklicati cigana in rekel: »To se ti je posrečilo. Zdaj pa nova stava: do jutri vzemi moji ženi zlati prstan! Če ga odneseš, bo tvoj, če ne, mi boš vrnil konja in boš za name-ček še tepen!«

»Poskusim!« je rekel cigan in šel. Trgovec je bil vesel. Bal se je le za prstan, zato ga je ženi vzel in ga nataknil sebi na mezinco, ko sta šla spat.

Ponoč je cigan zlezal skozi okno v spalnico in se potuhnil pod gospodarjevo posteljo.

Zjutraj se je trgovec zbudil in pogledal mezi-nec: prstan je bil še na njem. Vstal je ga dal ženi: »Drži ga, žena, se grem umiti!«

Žena je bila še zaspala, samo na pol je odprla oči, vzela prstan in ga stisnila v pest.

Ko je gospodar šel, je cigan še malo počakal, potem pa je tiho zlezal izpod postelje in rekel s trgovčevim glasom: »Daj mi prstan, ženka, sem se že umil.«

Ženi ni niti odprla oči, dala mu je prstan in cigan je izginil z njim skozi okno kakor duh.

Kmalu pa se je trgovec vrnil: »Daj mi prstan, ženka!«

Žena je bila nejevoljna: »Saj sem ti vendar pravkar dala.«

Gospodar je kar cepetal oč jez, toda nič se ni čalo narediti, izgubil je stavo!

Spet je dal poklicati premetenega cigana in mu je rekel jezno: »Zdaj moraš ukrasti mojo ženo, sicer mi vrneš konja in prstan!«

»Dobro!« je rekel cigan, »ukradem tudi vas, gospod!«

Tisti dan je bil v mestu sejem in trgovec se je peljal s svojo ženo tja. Tudi cigan se je odpravil na sejem, kjer je kupil par lepih čevljev. Potem pa je prežal na trgovca. Ko je videl, da se vrača, ga je prehitel, vrgel na cesto en čevljev in neko-liko dalje še drugega, sam pa se je skrivil v votlo vrbo.

Hlapec, ki je vozil trgovca, je zagledal čevljev, a je zamahnil z roko: »Kaj bi s teboj, če nimam drugega za par!« Pa je peljal dalje. Ko je pa za-gledal še drugi čevljev, je ustavil, skočil s kozla in šel peš po prvi čevljev.

Cigan pa je medtem brž skočil na kozla in po-gnal konja, da se je kar kadilo za njim. Trgovec je zaklical vozniku, ker je mislil, da je na kozlu spet hlapec: »Kaj pa misliš, da tako podiš? Ali si znorel?«

Cigan se je obrnil in pokazal zobe: »To sem jaz, gospod! Ukradel sem vašo ženo, ukradel sem tudi vas, kočijo in konja!«

To je bilo presenečenje! Trgovec se je moral s ciganom poravnati. Kupil mu je gosli in rdeče hla-če. Odtlej ni cigan več kradel, temveč samo hodil po vaseh in igral na gosli.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Kunčje meso v paradiznikovi omaki. Na koščke zrezanega mladega kunca prepraži na žlici rjasti z eno sesekljano čebulo, da lepo zarumeni. Vmes napraviš posebej omako iz treh žlic paradiznikove mezge, timeza, kadulje, ene žlice sesekljanega petršilja, zaliješ s kozarcem vina in majhno koli-čino vode in pridaš še sesekljana kunčja jetra. To omako poliješ po kunčjem mesu in dušiš po-krito do mehkega.

Čebulna juha. Četrť kilograma sesekljane če-bule zarumeniš na treh dekagramih masti, pride-neš tri dekagrame enotne moke in ko je ta opr-ažena, zaliješ z vodo in opopraš. V juho daj na kocke zrezan krompir.

Mnogo masti prihranimo, če zabelimo kuhano zelenjavo šele tik pred tem, ko jo nesemo na mizo.

Juha s sirom. Iz dveh dekagramov masla in treh dekagramov moke napravi svetlorjavo prežganje, katero vliješ v kostno juho ali pa kar v vodo. Vre naj pol ure. Nato dodaj nastrgan bohinjaki ali pa nastrgan parmski sir. V juho zakuhaš drobne testenine.

Ceneni krompirjevi štruklji. Skuhaj kilogram krompirja, olupi in pretlači. Dodaj potrebno količino soli, malo smetane, ki jo pobereš z mleka (ali pa eno žlico smetane v prahu), eno jajce, na-strganega parmskega sira in toliko enotne moke, da dobiš tako trdo testo, kakor je potrebno za cmoke. V moko zamešaj prej prav malo je-dilne sode (za nožovo konico). Testo izoblikuj v podolgasto debelo klobaso, zavij v prtič, ki si ga zmočila v vroči vodi, in kuhaj pol ure. Kuhano razreži na podolgate rezine. Te štruklje daš kot dodatek h kakšni omaki ali pa jih zabeliš in potreseš s parmskim sirom.

Marmeladni zavitek. Kakšnih 30 dekagramov enotne moke, malo sladkorja, malo sirovega ma-sla, eno jajce, malo mrzlega mleka in en pecilni prašek zamesiš v srednje trdo testo. Pokrij in pusti pol ure počivati. Nato testo razvaljaj za pol prsta na debelo, namaži z marmelado (tudi kak drug nađev je dober, če ga imaš), zvij, po-maži po vrhu z mlekom in rumeno specij.

Hladna fižolova omaka. Za izpremembo je taka omaka prav primerna. Četrť kilograma fižola kuhaj z lovorjevim listom, čebulo, česnom in soljo. Potem ga pretlači, dodaj olja in kisa, nastrga-nega hrena in nekaj gorčice. Namesto hrena in gorčice pridedeš pretlačeno sardelo. Na koncu jed opopraj.

Koristni nasveti

Za lepo polt je potreben predvsem red v hrani. Jej zmerom v istem času. Jej počasi in jed skrbno prežveči. Med jedjo ne pij mnogo. Giblji se čim več na prostem in pazi, da se pri telesnem kakor duševnem delu ne preutrudiš. Umivaj se zjutraj s hladno vodo, ker po topli vodi postane obraz uvel. Če imaš občutljivo kožo, se umivaj po mož-nosti z deževnico. Ko se umiješ, si otri obraz z brisačo, kar pospeši krvni obtok.

Sredstva proti pikni mrčesa. Protij pikom čebel, komarjev stenic in podobnega mrčesa je najboljša vodeno steklo. Če te piči muha namaži ranico s salmiakom.

Najboljše lepilo za domače potrebe je vodeno steklo ki tudi ni drago. Prav dober kit za porce-lan pa je mešanica enega dela sirišine (kazejina) in štirih delov vodnega stekla. S tem namažeš razpokline porcelana, ki jih potem dobro stisneš skupaj.

Če je jed preveč osoljena, kuhaj v njej srebrno žlico, pa se bo prevelika slanost omilila.

Poravnajte naročnino!!!

spadajo na viselce. Pazite, da ne boste kmalu bingljali!«

»Mir, norec prekleti!« je nadrl črni Lajton svojega tovariša. Vodja te tolpe je bil očitno še najbolj trezen. Nadaljeval je:

»Danes smo dvanaest rdečih spravili s sveta, a bomo opravili tudi z vami, če boste pozabili, da je vaša polt bela!«

Mirko, ki se je doslej obvladal, saj je vendar spoznal, da ima opravka s pijanci, je planil po-koncu — nič manjši ni bil kakor črni Lajton — in črnolasca nahrulil:

»Koga ste umorili? Dvanaest rdečih? Na dan z besedo, kje se je to zgodilo?«

Bob Lajton je stal porogljiv in niti malo pre-senečen, pač pa so se njegovi tovariši kar nehote umaknili za nekaj stopinj, ko je nenadoma zrasla pred njimi mogočna Mirkova postava. Šele ko je izpregovoril svoje besede, so spet pristopili bliže. Bob Lajton, ki je takoj sprevidel, da bi njegovi spremljevalci slabo odrezali pred Mirkom in njegovim bratom, jim je z obrazom namignil, naj molčijo. Toda preden je mogel to preprečiti, je že začel Ben hreščati:

»To je bilo pri obmejni gostilni. Dvanaest Indi-jancev, dragi gospod! Menili smo, da bo boljše, če se po spopadu odpravimo dalje. Toda oštr — to je mož, ta je mrliče lepo pometal v reko in je pogumno ostal dalje v oštariji. Ta se ne pre-makne! Strela božja, kako so babnice vreščale.«

Ben, ki se je polagoma iztreznjeval in se mu ni več kolcalo, se je strahotno zakrohotal in za njim je vsa tolpa tulila in se krohotala: »To je bila bitka, fantje! To je bilo maščevanje za Kresapove ljudi! Tako obračunamo z vsemi temi psi!«

Mirko, ki je bil nekaj trenutkov po prvih bese-dah o strašni bitki ves prepreden in je slutil naj-hujše, je bil zdajci pomirjen: tisti obmejni oštr — po imenu Gritjuz — je vedno bil Loganov prijatelj, toda nesrečne žrtve najbrž niso Loga-novi ljudje. No, sicer je pa razumljivo, da bi bila Logan in Tekumze kaj hitro opravila s to tolpo.

Po Steubnu:

8

RDEČI VIHAR

Povest iz prve indijanske vojne za Ohajo

»Ti divjaki torej streljajo na vse, kar nosi drugačno kožo od njih, pa naj že bo človek ali žival. Ti divjaki kolnejo in popivajo in kakor hitro ugledajo Indijanca, streljajo vanj, če pa so Indi-janci v premoči, strahopetno pobegnejo. Kadar se potem pošteni in nirojlni ljudje tod naselijo, morajo trpeti za grehe takšnih divjakov. Da, mi kmetje se moramo pokoriti za tisto, kar so falotje tod že zagrešili. Ljubi Bog, sedem Indi-jancev brez pravega vzroka ubiti samo zato, ker so rdeče polti, vpije do neba! Kako le more Dane Bun tam doli v vasi vse to mirno pripovedovati, kakor da je pobil nekaj muh! — To je tisti slavni stezosledec!«

»Dane Bun je mnogo videl in doživel. Ta ne nosi svojih čustev na jeziku. To je mož, verjemi!«

Pogovor obeh bratov je prekinil hrum onih mož, ki so se prikazali iz gozda. Že medtem ko se je pogovarjal s Hanekom, jih je Mirko pre-štel, ko so se s truščem pojavili. Bilo je sedem precej rzcapanih gozdnih postopačev, lovcev za-radil krzna. Videti so bili razgreti in razburjeni. Vsi so bili bolj ali manj pijani, njihova obleka je bila še slabša in bolj umazana, kakor je sicer v navadi pri te vrste postopačih. Po večini so nosili platnene sukničje in hlače, nekateri pa so imeli tudi kose indijanskih oblačil na sebi. Mirka je najbolj zgrozilo, ko je videl, da imajo skraj vsi za pasom sveže indijanske skalpe. In tudi prelepi plašč iz jelovine, poslikan in tkan po na-činu Indijancev, plašč, ki ga je imel eden izmed lovcev ogrnjenege, se mu je videl ukraden.

»Aha, to je tisti prijatelj rdečkožev,« je zavil po svoje eden izmed postopačev. Ni se povsem

varno držal na svojih nogah in se je moral upreti ob svojo puško, ko je gledal v Mirka.

»Da, to je on.« Opletajoč se je stopil proti Mirku: »Varujte se — hik — varujte, prijatelj — prijateljček! Ako — hik — pridejo Lenapi in če — hik — vi ne boste — na naši strani!«

Mož, ki je to govoril, je potem nadaljeval še nasproti Hineku, katerega je smatral za Mirko-vega soseda: »In če boste vi držali z njim, dragi prijatelj, potem se bo zgodilo, da — potem se bo prav lahko zgodilo, da bo — hik — rdeči pete-lin zakikirikal na vaših strehah!«

Med tem ko se je govorniku ves čas kolcalo, so njegovi spremljevalci vsepnek pritrjevali: »Tako je, kar povej mu v obraz, Ben!« Ti si naše sorte mož! Tisto pa tisto, rdeči petelin bo zapel!«

Lokavo bliskajoč z očmi je mož, ki smo ga pravkar spoznali za Bena, nadaljeval nasproti Mirku: »Čuli smo, da imate tu v svoji bajti mnogo lepe kožuhovine. Dovolite — hik — predragi gos-pod, da malce pokukamo noter. In če nam jih nekaj odstopite, hik — ne bomo več tako...«

Tisti trenutek pa je visok, krepak, črnolasc to-variš potisnil Bena stran.

»Jezik za zobe, Ben, kakšne neumnosti gofljaš!«

Ben se je ob sunku domala zavrnil, a sta ga pravi čas pridržala dva njegova tovariša. Vsi so mrmrali, toda kakor je bilo videti, so vendarle priznavali črnolasca za vodnika. No, mož, ki je bil od sonca ožgan kakor cigan in je njegov obraz bil poln gub in brazd, je bil res videti dovolj divjlj. Zdajci se je izprsil pred Mirkom:

»Jaz sem Bob Lajton, črni Lajton, da boste vedeli, dragi mož. Zdaj je vojna med rdečimi in belimi in mi smo čuli, da se nočete vi boriti z nami. Slušali smo, da so vam rdeči zagotovili svojo zaščoto, mož. Prišli smo vam povedat, da je vsakdo, ki ne drži z nami, izdajalec. In mi bomo z njim ravnali tako kakor zasluž!«

»Tako je,« je zarjul eden izmed spremljevalcev, ki pa se je previdno držal v ozadju. »Zdajalci

ZA UGANKARJE?

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8
9				10			
11				12		13	
14			15		16		
	17						
			18				

Vodoravno: 1. Mesto ob Dravi na Korškem. 9. Ideal s podobno drugo besedo. 10. Moškim rasejo pod nosom. 11. Slika in kip z besedo, ki velja za oba. 13. Vojaško orožje. 14. Dve krstni ženski imeni (prvo ima tri črke, drugo je slovensko ime). 17. Skrajšano žensko krstno ime (pet črk) + kaj v češčini. 18. Kraljevska igra.

Navpično: 1. Polbožansko žensko bitje, kakršna so častili stari Slovani. 2. Oznaka za sina, ki ga imajo starši le enega. 3. Prostor za trgovino ali kak drug obrat. 4. Italijanski spolnik. 5. Velika sibirski reka. 6. Pomanjševalna oblika za ograjen in lepo obdelan košček zemlje. 7. Gospodar, gospodarski upravitelj, kmetovalec. 8. Ptica, ki se tudi pri nas ustavi in ki jo lovci radi streljajo. 12. Mesto v Italiji ob reki Arnu. 15. Majhna glodalca. 16. Slovenski pisatelj, ki je pred nekaj leti umrl v Ljubljani.

Stopnice

1.	r	o	.	.	.
2.	.	r	o	.	.
3.	.	.	r	o	.
4.	.	.	.	r	o

1. Božjepotnik z drugo besedo. 2. Znan žebljarski kraj. 3. Mestece blizu Niša. 4. Glavno mesto Egipta.

Dopolnilni stolp

1.	.	.	o	v	.
2.	.	.	o	v	.
3.	.	.	o	v	.
4.	.	.	o	v	.
5.	.	.	o	v	.

1. Pripadnik majhnega slovanskega naroda. 2. Bitje, ki se od živali loči po pameti. 3. Obrtnik, ki pokriva strehe. 4. Šlava z drugo besedo. 5. Vožnja po vodi.

Rešitev ugank iz št. 23. Križanka: vodoravno: 1. rojenice, 7. teza, 8. lina, 9. age, 10. os, 12. ner (Ren), 13. bik, 14. mi, 15. kra, 16. um, 17. cima, 19. G.S., 20. ukor, 21. rana, 22. utva, 23. dian; navpično: 1. regiment, 2. ozek, 3. ja, 4. il, 5. cink, 6. energija, 7. tabu, 10. omika, 11. Simon,

17. cura, 18. Arad. — Stopnice: 1. Perun, 2. opeka, 3. šepet, 4. stope. — Posetnica: Cvetko Golar. — Stevilčnica: ključ: šolar, pirat, sraka, borba, Košat; — Pregovor: Kakor si boš postlal, tako boš spal.

Pred dobrim polstoletjem je z risbami napovedal letala, tanke in podmornice

Leta 1887. se je v Franciji pojavil risar Albert Robida, čigar slike so izšle v posebnem albumu, ki mu je Robida dal naslov »Vojna in dvajsetem stoletju«. Slike so zbudile splošno zanimanje, čeprav so se ljudje ob njih morda bolj zabavali, kakor jim pripisovali kakšno preroško vrednost. Gotovo jih ni bilo mnogo, ki bi verjeli, da se bo vse tisto, kar je umetnik Robida prikazal na svojih tedanjih slikah, sploh kdaj uresničilo.

Albert Robida se je rodil leta 1848. v Franciji, umrl pa je leta 1926. Njegov je oče bil navadni gozdni delavec, ki se je bil najbrž nekoč priselil v Francijo. Priimek Robida se glasi tako, kakor bi bil njegov oče iz slovenskih krajev. Risar Albert Robida je kot umetnik imel že svoj sloveca, ko mu je nekoč prišlo na misel, kako bi upodobil svet, kakršen naj bi bil po njegovi zamisli v prihodnjem stoletju. Zlasti je skušal prikazati način, kako se bodo v bodoče ljudje vojskovali. Že leta 1883. je izdal izredno zanimiv album slik pod naslovom »Dvajseto stoletje«, s katerimi je naravnost na čudovit način uganil, kako bo človeštvo v bližnji bodočnosti v tehničnem oziru napredovalo. Vse, kar je Robida tedaj narisal v svoj album, se seveda še ni uresničilo, mnogokaj pa. Robida je med drugim na primer narisal že tedaj, kako bodo nekoč po večjih mestih stale javne telefonske govornice, kako bodo brezžično po radiu oddajali poročila, ki jih bodo bodoči ljudje lahko poslušali na svojih domovih. To sta že dve reči, ki sta se v komaj nekaj desetletjih uresničili in dosegli celo še večjo stopnjo popolnosti, faktor pa si jo je zamišljal Albert Robert v letu 1883.

Še mnogo neverjetnejše pa so se tedanjim Francozom zdele Robidove predstave, kakšna bo bodoča vojna. Če gledamo tiste Robidove slike iz leta 1887., moramo temu duhovitemu slikarju pač priznati, da je bil naravnost prerok. Za primer naj opišemo vsaj nekaj njegovih slik o bodočem načinu vojskovanja. Na eni izmed njih vidimo bunker, kakor bi tej močni utrdbi, pod katero se skriva težko strelno orožje, rekli danes iz majhne odprtine gleda konec debele topovske cevi z daljnogledom, za topom pa je posadka, ki polni top z granatami. Na to podzemsko utrdbo je narisana močan oklep, pod katerimi so topničarji na varnem.

Druga slika predstavlja ogledniško letalo kakor si ga je umetnik Robida zamišljal že tedaj, ko o letalih sploh še ni bilo ne duha ne sluha. Na

majhnem letalu, ki je sicer le malo podobno današnjim, je Robida narisal letalca, ki se je bil dvignil nad sovražnikove postojanke in ogleduje, kaj počne nasprotna vojska in koliko je je. Letalec drži v roki dolgo brzojavno žico, da lahko sproti obvešča svoje vojaško poveljstvo, kaj se dogaja na drugi strani.

Na naslednji sliki je narisana cela baterija daljnostrelnih topov z dolgimi vitkimi cevmi. Topovi so postavljeni pod drevje, da bi jih sovražnik z zraka ne bi mogel opaziti. Poleg topov stoji na visokih podstavkih dolgi daljnogledi, obrnjeni proti sovražniku. Čudovito pa si je Robida zamišljal poveljevanje nad temi protiletalskimi topničarji. Nad topovi je visoko v zraku narisal letalo, ki je s poveljstvom tiste topničarske baterije spet v zvezi s pomočjo dolge brzojavne žice. Letalo ima očitno samo ta namen, da iz njega oglednik opazuje iz primerne višine sovražnika in nato poveljuje topničarjem, kam naj streljajo, kje so sovražnikove najbolj občutljive točke.

Robida je potem na neki drugi sliki narisal kolesarski oddelek, oborožen z dolgimi sulicami, ki drvi v naskok. Za njim so na nekoliko vzvišenem prostoru močne podzemске utrdbe, iz katerih gledajo velikanske topovske cevi, ob strani pa čudovita, premikajoča se pošast, podobna nekaki želvi z debelim oklepom. To naj bi bil tank, kakor si ga je zamišljal Albert Robida. Na srednji strani gleda izpod oklepa topovska cev, zadaj pa dva moža neseta težko granato, da jo potisneta v top. Oldepna pošast je na kolesih in zato lahko z ostalo vojsko prodira dalje. Zanimivo je napoved tudi to, da umetnik tega svojega tanka ni v sliki postavil na kakšno cesto, temveč kar zunaj na travnik.

Tudi na podmorniško vojskovanje Robida ni pozabil. Narisal je podmornico, ki napada sovražnikovo križarko. Robidova podmornica je podobna ribi mečarici, ki ima spredaj nekako žago. Posadko sestavlja en sam mož. Pravijo, da je ta podmornica natančno takšna kakor najzgodnejše japonsko podmorsko orožje.

Čeprav vse tisto orožje, kakršno si je v svoji domišljiji predstavljala Albert Robida že v drugi polovici prejšnjega stoletja, seveda ni natanko takšno, kakršnega se vojske poslužujejo danes, je vendar le nekaj izrednega, da se je pred 75 leti našel mož, ki je v naprej videl, kakšna bo v bistvu vojna zdajšnjih časov.

Ze ves dan so Mirka mučile nejasne mračne slutnje. Ko je zdaj izprevidel, da se je zaman bal, je čutil takšno olajšanje, da ga niti smrt dvanajstih Indijancev ni preveč potrla.

Popolnoma pa se svoje skrbi le ni otrese. Tako se mu je zdelo, da črnolascu ni povsem všeč krohotanje njegove tolpe. Črnolasec je zdajci začel svoje tovariše odrinjati in tirati dalje, kakor da bi se bal, da bodo kaj izdali. Brezobzirno jih je nahučil. Enega izmed tovarišev, ki se mu je uprl, je tako silno udaril s pestjo, da je kar, klecnil. To je pomagalo. Mrmraje in spet zateglo prepevaje se je tolpa vlekla dalje proti naselbini ob Modri reki.

Preden je črni Bob Lajton spet stopil v gozd, je še enkrat grozeč z dvignjenimi pesti zakričal proti Mirku: »Posvarili smo vas, mož, čuvajte se!»

Trije njegovi spremljevalci so nato še enkrat pogledali izza dreves in še hitro ozmerjali Mirka, potem so po vrsti pili žganje iz čutare in s krohotom izginiili v gozd.

Kakor hitro ni bilo nikogar izmed sedmih postopačev več videti, se je dvignil Hinek, ki je dotlej molče sedel in stiskal pesti. Mračno je dejal: »Tako je odpravim za njimic — Mirko mu ni branil. Hinek je stopil v gozd kakšnih dvesto metrov južneje od tam, kjer je vanj izgignila tolpa. Skrit v gozdu Hinek je potem previdno sledil družini črnega Boba. Njegov brat je prav v nasprotni smeri stopal proti jasi. Tam je tik ob gozdu našel svojega sinka, ki se je lepo igral. Tu je bil vhod v mračno skalnato sotesko. Pred dvema dnevoma je Mirko našel sledove velikega medveda. Ne, medvedje tod niso napadali odraslih ljudi. Kako pa so se zadržali nasproti otrokom, tega Mirko ni vedel. Pospešil je svoje korake.

Medvedje

Medtem ko so postopači razsajali in grozili pred Mirkovo hišico, sta Logan in Tekumze sedela na padlem velikanu, drevesu na robu gozda. Zakrivalo ju je grmičevje. Molče sta opazovala,

kaj se tu dogaja. Navzlic precejšnji oddaljenosti sta lahko opazila, da tuji možje pretijo. Seveda, če bi bilo prišlo do spopada, bi bila čila Indijanca hitro planila Mirku in njegovemu bratu na pomoč.

Toda po nepotrebnem se Logan ni hotel prikazati, čeprav je v vročekrvnem Tekumzeju kar vrela kri. Logan je vedel, da je vojna neizbežna. Upravnik dežele je bil odklonil vse Kornstilkove ponudbe in zahteve. Logan ve, da je upravnik dežele že primerno obvestil graničarje, kako se morajo zadržati nasproti Indijancem. Če bi se bil zdajle Logan prikazal onim sedmim divjaškim lovcem, bi neizbežno prišlo do borbe. Dobro je poznal takšne tiče. Če pa ostane zakrit, je vedel, da ne bo hujskega kakor nekaj grmenja v besedah. Tako je tudi res bilo.

Ko so potem stezosledci odtavali dalje v gozd, je indijanski poglavar začel motriti zabavo malega Mirka, ki se je komaj nekaj metrov daleč od njega igral na robu gozda. Deček je bil namreč ugledal malega ježka. In ko je ježek začel pred otrokom bežati, je Mirkec z glasnim krikom hitel za beguncem. Živalca pa se je zvil v klopčič in otrok je ves presenečen in razburjen stal pred zagonetno kroglo z neštetimi ostrimi iglami, ki je pravkar še imela štiri čile nožice. Mirkec je strmel, mrmral in se glasno čudil.

Logan se je smehljaj in je mislil na svojega sinka, ki je prav tako svetolas kakor Mirkec, toda kakšna štiri leta starejši. Tu moramo povedati, da Logan ni bil čistokrvni Indijanec, marveč samo na pol. Njegov oče je bil že kot otrok ugrabljen pri napadu Indijancev na neko francosko družino. Indijanci so ga potem v irokeškem plemenu vzgojili popolnoma po svojih šegah. Mlad se je oženil z lepo Mohikanko, njena družina se je po izčrpanosti tega plemena preselila k indijanskemu plemenu oneidskih Irokezov. Njun otrok se je imenoval Tagajutah, pozneje pa si je sam nadel ime Logan. Le tako si je mogoče razlagati, da je bil mladi poglavar miroljuben v velikem nasprotju z vročekrvnimi irokeškimi Indijanci,

katerim je poveljeval. Bil je po svoji mešani krvi sin dobrodušnega Francoza in pripadnice enega izmed najponosnejših in najpogumnejših indijanskih plemen. Logana je vedno precej vlekle k belcem. Ko mu je njegova prva indijanska žena umrla, si je poiskal belo nevesto. Tudi ta mu je pred dvema letoma umrla. Iz njunega zakona pa je izviralo »Drobn dobro soncece«, namreč njegov svetlolasi deček, na katerem domala ni bilo prav nič indijanskega, dasi je od sonca ožgan in v usnje oblečen popolnoma sličil polnokrvnemu indijanskemu mladeniču, v kolikor nisi videl njegovih svetlih las.

Medtem ko je zadovoljen opazoval Mirkovega sinčka, je Logan smehljaje se mislil na lastnega fantka, katerega si je želel v nekaj dneh spet videti. Tekumzejevega brata je bil poslal k svojim pripadnikom z naročilom, da se takoj napotijo v šavansko mesto Čilikt. Čeprav Logan v nobenem primeru ni hotel sodelovati v vojni, je vendar vedel, da je v takšnih časih najboljšje, če se Indijanec drži daleč stran na varnem pred belci. Bojevnikom se je hotel izogniti proti severu. Nadejal se je, da bo tudi svojega prijatelja Mirka pregovoril, da pojde z njim. Prav zaradi tega je na povratku od guvernerja k svojim šavanom napravil ta veliki ovinek. Ko je še razmišljal o besedah, s katerimi je hotel Mirka prepričati o njegovem nevarnem položaju, so bili nikoli mirujoči čuti preizkušenega lovca vendarle na preži. Nenadno plane indijanski poglavar pokoncu, neslišno napravi nekaj korakov ob robu gozda. Njegov mladi spremljevalec Tekumze se takisto zdrzne in sledi Loganu kakor senca. Svojita ne-gibna kakor dva kipa. Nekaj kratkih trenutkov je Loganu zadostovalo: da, to je cvileče rohljanje medvedka. Ampak kjer je mladič, tam tudi mati ni daleč! Glasovi so prihajali od one strani, kjer se je igral otrok. Zdajci sta oba Indijanca čula otrokovo glasno in veselo vzklikanje: koliko čudežev v enem samem dnevu... zdaj pa še takšna smešna žival.

Dalje

Smrt junaškega kapitana

Napisal Victor Hugo

V noči 17. marca l. 1870. je kapitan Harvey kakor po navadi vozil iz Southamptona v Guernsey. Megla je ležala nad morjem. Kapitan Harvey je stal na mostišču parnika in oprezno vodil ladjo, zakaj zaradi noči in megle je bil razgled nemogoč. Potniki so spali.

»Normandija« je bila zelo velika in morda najlepša poštna ladja, kar jih je opravljalo službo v Rokavskem prelivu; imela je 600 ton, dolga je bila 220 angleških čevljev, široka pa 25; bila je še »mlada«, kakor pravijo pomorščaki, štela ni niti sedem let. Zgradili so jo leta 1863.

Megla se je začela gostiti. Ladja je pravkar vozila iz ustja reke Southamptona na odprto morje, bila je kakih 15 milj od rtiča Aiguillesa. Vozila je zelo počasi. Bilo je ob štirih zjutraj.

Tema je bila nepredirna, kakor nizek strop je visela nad ladjo; komaj si razločeval vrhove jaborov.

Nič ni tako strašnega kakor taka slepa ladja, ki plove v noč.

Zdajci je vstalo iz megle nekaj črnega kakor pošastna plavajoča temna gora sredi pen, vrtajoča v temo. To je bilo »Marija«, velik parnik, ki je vozil iz Odeše v Grimsby 500 ton žita; velikanska hitrost, silna teža. »Marija« je drvela naravnost v »Normandijo«.

Ni bilo možnosti, da bi se preprečilo trčenje, tako nenadno je stopila ladja iz megle. Taka srečanja so bliskovita. Nisi se še dobro razgledal, si že mrtev. »Marija« je plula z vso paro; zaletela se je »Normandijo« v bok in jo razklala.

Sunek je celo njo ustavil: tudi ona se je poškodovala.

Na »Normandijo« je bilo 28 mož posadke, ena poštevnica in 31 potnikov, med njimi 12 žensk.

Sunek je bil grozen. V trenutku je bilo vse na mostišču: možje, žene in otroci, vsi napol goli, prepadeni sem in tja tekajoči med kričanjem in jokom. Voda je z divjo naglico vdirala. Stroji so zahropili, valovi so jim bili zalili ogenj pod kotil.

Ladja je bila brez rešilnih pasov. Visoko vzravnaj se stal kapitan Harvey na poljniškem mostišču.

»Tih vsi!« je zavpil. »Pozor! Čolne v morje. Najprej ženske, nato možki potniki, nazadnje posadka. Rešiti je treba šestdeset ljudi.«

Bilo jih je 61, toda sebe je pozabil.

Odvzali so čolne. Vse je planilo k njim. Od hlastnega naskoka bi se bili čolni mogli prevrniti. Poročnik Ockleford je s tremi možmi zadržal naval ljudi, blaznih od groze. Spati in tranutek nato umreti je strašno.

A spet se je v krik in vik začel mogočni kapitanov glas in v temi je nastal kratek dvogovor:

»Strojnik Locks?«

»Kapitan?«

»Kako je s kotlom?«

»V vodi.«

»Ogenj?«

»Ugasnil.«

»Stroji?«

»Stoje.«

In kapitan je zavpil: »Poročnik Ockleford?«

Poročnik je odgovoril:

»Tu.«

Kapitan je nadaljeval: »Koliko minut imamo?«

»Dvajset.«

To zadošča,« je rekel kapitan. »Vkrcajte se po vrsti.«

»Poročnik Ockleford, imate pištole?«

»Da, kapitan.«

»Ustrelite vsakega moškega, ki bi se hotel rešiti prej ko ženske.«

Potem je vse utihnilo. Nihče se ni upiral. Ljudje so čutili nad seboj varstvo velikega moža.

Tudi »Marija« je spustila čolne v morje in pomagala reševati ljudi z ladje, ki jo je sama potopila.

Reševanje je šlo v redu izpod rok in skoro brez prerivanja. Kakor vselej pri takih prilikah so se tudi tu pokazali žalostni primeri sebičnosti; videli pa so se takisto zgledi velikodušne požrtvovalnosti.

Harvey je hladno stal na svojem kapitanskem mestu, dajal povelja, nadziral in pazil na vse in na vsakogar in mirno vladal nad grozo. Zdelo se je, kakor bi zapovedoval, kako naj nesreča poteka, in kakor bi se mu priroda pokoravala.

Zdajci je kriknil: »Rešite Clémenta!«

Clément je bil mornarček, še otrok.

Ladja je počasi izginjala v globino morja.

Z vročino naglico se je nadaljevalo reševanje. Neprestano so švigali čolni med »Normandijo« in »Marijo«.

»Hitite!« je vpil kapitan.

Prednji konec ladje se je začel potapljati, potem pa še zadnji.

Kapitan Harvey je stal pokoncu na mostišču; negibno in brez besed kakor prikovan, se je pogrezal v globino. Skozl zlovesčo meglo so videli črno postavo, kako je izginjala v vodo.

Tak je bil konec kapitana Harveya.

Ni ga pomorščaka Rokavskega preliva, ki bi mu bil enak. Vse življenje je čutil dolžnost biti mož, zato je imel pravico, da je umri kot junak.

Čudovite koralne zgradbe pod Tihim morjem

Koralno morje, kjer se je nedavno vršila velika pomorska bitka med Japonci in Američani, ima svoje ime po enem izmed največjih naravnih čudes, po velikanskem »vrtu živih kamnitih dreves«, ki so jih v teku dolgih tisočletij zgradili mali, neutruljivi polipi: koralne. Vse orjaško Tihomorje bi prav za prav zaslužilo ime Koralno morje, saj so koralniki vsepovsod po njem. Nešteto je po Tihem morju večjih in manjših otokov, okoli katerih so spleteni koralni venci kakor nekaki naravni valolom pred obalo. Ti koralni venci se imenujejo z drugo besedo tudi atol. V takšne naravne obroče so vključeni na primer Maršalski otoki, Karolini in še nešteto drugih.

Pogoji, da se je življenje koral v tem delu čni podmorski zid, ki so ga male koralne zgradile vzdolž vzhodne avstralske obale v dolžino kakih 2400 km. Sestavlja ga nešteto otokov in otočkov in ostrih morskih čeri, ki so posejane v valoviti črti od južnega konca Avstralije, se vlečejo precej vzporedno z njeno vzhodno obalo in se pod Novo Gvinejo obračajo proti zapadu. Razdalja tega podmorskega naravnega nasipa od vzhodne avstralske obale znaša od 30 do 150 km. Ob trdno zgrajenem koralnem grebenu, nekakem braniku Avstralije na vzhodni strani, se lomijo morski valovi in je zato plovba po tem mirnem morskem hodniku izredno varna in prijetna. Zaslugo za to pa imajo spet drobne koralne, te večne neutruljive gradilnice.

Pogoji, ki da se je življenje koral v tem delu morja tako razbotalo, so izredno ugodni: toplota morske vode, ki niti v najhladnejših mesecih ne pade pod 22 stopinj Celzija, primerna globina in izredno čista voda. Nikjer je v večji meri ne kali kakšno morsko blato, ki bi mašilo luknjice na koncih vejic »koralnega drevja« in dušilo živalce ter tako ustavljalo njihovo gradbeno delo. Na vzhodni avstralski obali je tudi zelo malo rečnih izlivov in zato tudi reke ne morejo kaliti morske vode in motiti koral s sladko vodo, ki je slanega morja vajene živalce ne presenejo.

Iz vseh avstralskih pristanišč je odhajalo v mirnem času dan za dnem nešteto tujcev občudovat velikanski naravni podvodni zid, ki so ga v bližini avstralske obale v dolgih tisočletjih zgradile koralne. Tujcem, ki hočejo sami pogledati v ta bajni podmorski svet, kjer se življenje odigrava tudi po večnih naravnih zakonih, so tu na razpolago posebne vrste ladjice, ki imajo ob straneh posebna kukala s steklenim dnom, skozi katera človek lahko mirno opazuje življenje pod morskim površjem. Koralne zgradbe se ti prikažejo v vsej svoji veličastnosti: nizko grmičje, velikanska debla z nešteti vejami in vejicami in na njih apneničasto popje. Ker je morska voda tod izredno bistra, lahko človekovo oko prodre skozi tisto kukalo na ladjici daleč v globino teh gosto zaraslih podmorskih vrtov, ki odsevajo v najpestrejših barvah: rdeči, oranžni, sivi, sinji in celo snežno beli. Vse je kakor velikanska vezena, pretkana z dragocenostmi, med njimi pa se mirno vozijo ribice vseh mogočih oblik, velikosti in barv. A potem zagleda tvoje oko v tem čudovitem podmorskem svetu še ne navadno apneničasto grmičje, ki se ponekod razrašča tudi do 150 km na široko.

Kako pa so zrasle vse te velikanske koralne zgradbe, podobne drevmu in grmovju? Pri gradnji teh podvodnih vrtov je sodelovalo na milijarde in milijarde živalc. Delale in gradile so sicer zelo počasi, a vztrajno. Vsaka veja koralnega drevesa je nekaka posebna naselbina, v kateri žive druga poleg druge majhne koralne, priključene do smrti na tisti majhni kotiček življenjskega prostora, na katerem so se rodile. Pogledajmo eno izmed teh živalc še malo z drobnogledom. Zdi se kakor krona majhnega cveta. V resnici pa so to usteca, skozi katera miglja devet tankih, nežnih lovk, na koncu poraslih s tankimi dlačicami. Vsako minuto pokuka iz svojega apnenčastega skrivališča majhen polip, ki ga vsak vodni tresljaj preplaši, da se spet umakne na varno. Tista luknjica na apnenčasti vejici ali ob deblu je njegovo bivališče in dosmrtna ječa hkratu.

Vsak dan doda k svoji zgradbi tako rekoč nov košček s tem, da izloča apnenec, ki ga dobiva iz morske vode. Tako gradi svojo hišico dalje. Hišica rase in rase hkratu z nešteti drugimi, ki jih grade tovarišice v bližini. Tako je nastal tisti ogromni zid ob vzhodni avstralski obali in še mnogo drugih, sicer manjših, a vendar velikih podmorskih zgradb, katerih temelji so bili zgrajeni sicer morda pred že davnimi tisočletji, a stavbe še niso dograjene.

Ni še zanesljivo ugotovljeno, kdaj so se pojavile prve koralne. Množe se z jajčeci. Kadar jajčeci, ki se razvije v koralinem telescu, primerno dozori, ga živalca spusti skozi usteca. Ta ličinka se poslužuje potem svojih dlačic, da lahko krmarj dalje po morju sama, dokler ne dospe do kakšnega trdega predmeta, ki se ga krčevito oprime. Tu je zibelka novega polipa in tu so položeni temelji za novo koralno zgradbo.

Koralne ne morejo živeti v vsaki morski globini. Največja globina, v kateri so zanjo življenjski pogoji še primerni, je kakih 50 metrov. Ne sme pa se nam čudno zdeti, da so raziskovalci podmorskega sveta tu pa tam našli tudi na koralnike 300 metrov globoko in še več. To se da razložiti na ta način, da se je morsko dno na tistem kraju počasi pogrezalo, pri čemer so koralne svoje delo na vso moč pospeševale in svoj podmorsko zgradbo višale in višale, da bi ostale v tisti globini, ki njihovemu življenju najbolj prija.

K trdnosti koralnih zgradb pa ne prispevajo le koralne same. Počasni se ob njih in na njih nabirajo najraznovrstnejše usedline in se nastanjujejo tam tudi druge morske živali. Majhne školjke, živalski ostanki in odpadki in drobni pesek, ki ga morska voda prinaša s seboj, dajejo koralnim zgradbam še večjo trdnost in oporo, da lahko kljubujejo tudi še tako silnim morskim viharjem in tokovom.

Zdaj je tudi že ugotovljen, da tiste vrste koral, ki veljajo za najbolj pridne pri svojem neutrudljivem delu, potrebujejo najmanj tisoč let, da povišajo svojo zgradbo za 10 metrov. Tako si lahko predstavljamo, da so te zgradbe nastajale tisočletja. Na grobovih pomrlih živalc se je vedno znova porajalo novo življenje. Te orjaške koralne zgradbe prav za prav niso nič drugega kakor pokopališča na pokopališčih.

DOMAČE NOVICE

* **Uspešno delo šolskih kuhinj.** S skromno svečanostjo se je zaključilo na 25 ljudskih šolah v našem okraju delovanje šolskih kuhinj GILL. Od 15. decembra pa do danes je bilo ves čas ostre zime 625 pripadnikov združenja po vseh občinah okraja vsak dan deležno obroka tople jedi, kruha in sadja. V sleherni šolski kuhinji so se ob tej priliki zbrali zastopniki krajevnih oblastev, ki jim je po en član združenja iz vrst šolarjev, ki so bili deležni te pomoči, izrazil zahvalo Duceju za tako obširno podporno delovanje, kakor ga je razvila GILL v njihovo korist.

* **Ljubljanski škof v avdienci pri papežu.** Te dni je bil ljubljanski škof g. dr. Gregorij Rožman, kakor poroča »Slovenec«, sprejet v avdienco pri papežu. Avdienca je trajala eno uro. Nato je g. škof predstavil papežu v sosedni mali dvorani 20 slovenskih duhovnikov in bogoslovcev, ki študirajo v Rimu. Papež je vsakemu posebej dal poljubiti ribiški prstan in mu podelil blagoslov. Naposled je dal še vsem skupaj papeški blagoslov, nato pa se je z objemom poslovil od ljubljanskega škofa.

* **Opozorilo kmetovalcem, ki imajo kmetijske stroje.** V svrhu nabave tekočega goriva naj vsi kmetovalci, ki imajo kmetijske stroje s pogonom na petrolej ali nafto, pošljejo na Združenje kmetovalcev, Ljubljana, Gosposvetska cesta 2, prijave z naslednjimi podatki: ime in priimek in očetovo ime, svoj natančen naslov in navedbo kraja, kjer leži kmetijsko gospodarstvo, površino obdelovalne zemlje, število strojev s pogonom na petrolej ali nafto, znamko stroja z navedbo konjskih sil, čemu služi stroj (mlatilnica, slamo-reznica), koliko polnih dni v letu dela stroj v domačem gospodarstvu, koliko morda pri drugih posestnikih, koliko tekočega goriva (petroleja ali nafte) porabi letno in ali rabi za pogon petrolej ali nafto. Vabimo kmetovalce, imetnike strojev, da natanko izpolnjenе prijave pošljejo na Združenje najkasneje do 15. junija letos. Kasneje prijave se ne bodo mogle upoštevati. Iz pisarne Združenja kmetovalcev.

* **Konec ponka na srednjih šolah.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo: Člen 1. Na meščanskih, učiteljskih in srednjih šolah se bo nehal redni pouk 15. junija, kolikor ni v naslednjih členih 2. in 3. drugače odrejeno. Člen 2. V prvem, drugem, tretjem, petem, šestem in sedmem razredu I., III. in IV. moške realne gimnazije, I. in II. ženske realne gimnazije

in državne klasične gimnazije kakor tudi v prvem, drugem, tretjem in četrtem razredu državnega učiteljskega so bo nehal pouk 11. julija. Člen 3. Na meščanskih šolah v Novem mestu in Črnomlju kakor tudi na I. mešani meščanski šoli v Ljubljani se bo nehal pouk v prvem, drugem in tretjem razredu 11. julija. Člen 4. Popravni izpiti za četrti in osmi gimnazijski razred in peti razred učiteljskih šol bodo v dneh od 9. do 11. julija, zrelostni in diplomski izpiti pa od 13. julija dalje. Člen 5. Popravni izpiti za četrti razred meščanskih šol bodo od 1. do 3. julija, završni izpiti pa od 5. julija dalje. Člen 6. Razredni in privatni izpiti bodo od 16. junija dalje. Člen 7. Letna izpitiševala se razdelijo na vseh šolah 30. junija; izvzete so v členih 2. in 3. omenjene šole, na katerih se razočljivo izpričevala 31. julija. Člen 8. Konec pouka na ljudskih šolah odredi v vsakem posameznem primeru posebej Visoki komisar. Člen 9. Določbe te naredbe ne veljajo za realno gimnazijo v Kočevju in za strokovne šole.

60letnica priljubljenega profesorja. Te dni je obhajal šestdesetletnico novomeški profesor g. Peter Prosen. Ta njegov jubilej je prisrčno pozdravil novomeški gimnazijski zavod. K proslavi so se zbrali dijaki in celotni profesorski zbor. V priznanje za dolgoletno plodno vzgojno delovanje so mu stanevski tovariši poklonili umetniško profesorja Rajka Šubica posrečeno kompozicijo karikaturnih vseh zdajšnjih novomeških profesorjev. Dijaki pa so zapeli 22. Horacovo odo, ki jo je pred kakimi 150 leti uglasbil nemški zdravnik in skladatelj Fremming in ki so jo na slovenskih tleh prvi zapeli Kostanjevčani svojemu učitelju očetu Stanislavu Skrabcu. Pozornost učencev je priljubljenega profesorja latinščine globoko ganila. Profesor Peter Prosen biva v Novem mestu že preko 33 let. Luč sveta je zagledal pred 60. leti v Strahinjah pri Naklem. Še mnogo let!

Zlato poroko sta praznovala v Ljubljani g. Ivan Baltezar in njegova življenjska družica Marija, vojena Teranova. Slavljenca sta trdni korenini naše kmečke zemlje, s katere jut je usoda pred dolgimi leti presadila na mestna tla. Tu sta si s svojo pridnostjo, poštenostjo in vzajemnostjo znala ustvariti zadovoljno družinsko ognjišče. Slavljenec, dasi skoraj samouk, se je povzpел do položaja uslužbenca agrarne komisije. Tudi njegova življenjska družica ni zaostajala za njim. Polnih 25 let je bila uslužbenka ljubljanske tobačne tvornice, kjer je bila zglede pridnosti in vestnosti. Želimo jima še vrsto let!

Smrt uglednega moža. Po kratkem trpljenju je v 66. letu starosti preminil v Ljubljani sedni svetnik v pokoiu g. Anton Kajfež. Naj v miru počiva. Užaloščenim svojim izrekamo sožalje!

Cene novemu krompirju. Službeni list je objavil odredbo kmetijskega ministrstva, ki določa cene novemu krompirju. V prodaji na debelo se bo novi rumeni krompir prodajal po 150, krompir drugih vrst pa po 135 litr za metrski s'ot. Te cene bodo veljale v starih pokrajinah do 15. junija.

Iz Gorenjske

Gospodarska šola v Kranju, ki se je prej imenovala trgovska šola, bo obstajala še nadalje in bo pouk trajal dve leti. Sprejemajo se učenci in učenke, ki so dovršili vsaj tri razrede meščanske šole ali gimnazije, ali pa splošno ljudsko šolo.

Eno leto nemške uprave v Radovljici. Radovljanski zupan Josip Babnik je poročal nedavno o poslovanju mestne občine v preteklem proračunskem letu. Občina je poskrbela zlasti za zaostala dela in odpravo raznih napak. Načrt dograditve mesta bo uresničen po vojni. Namesto stare in nerabne, bo postavljena nova tehtnica za pet ton. V načrtu je graditev nove bolniške veže. Kanalizacijsko omrežje bo razširjeno. Grade se nove ceste, posebno pozornost je pa posvečena olepšavi mesta. Radovljica je dobila več lepih novih parkov. Olepševalna dela zadovoljivo napredujejo. Mračno šolsko poslopje je dobilo novo fasado, notranja oprema je bila obnovljena. Tik pred otvoritvijo je zavetišče kjer bo imelo brezplačno oskrbo 15 starčkov.

Prostovoljni pomočniki pri kmetijskem delu, ki so prišli letos z Gorenjskega na Koroško, so se te dni zbrali pri Smohorju. Prišli so fantje kakor dekleta. Zborovanje je vodila Erika Eberletova. Mladenci in dekleta so lahko izražali svoje želje in potrebe. Vodja kmetijstva v smohorskem okraju jim je v daljšem govoru razložil, da pripadajo vsi delovni prostovoljci tisti družini, pri kateri delajo, in da je vsak delodajalec zainteresiran na zdravju in zadovoljstvu svojega pomočnika.

Iz Spodnje Štajerske

Stroge kazni za prisvajanje vojnega plena. Pristojno vojaško oblastvo v Mariboru je objavilo: Vse utrdbene naprave in barake, ki so svoječasno pripadale jugoslovenski vojski, z vsem premešanim ali nepremešanim gradivom, so last nemške vojske. Tatvine ali poškodbe bodo zelo strogo kaznovane.

Krajevsko-nemško mejo je dovoljeno prekorajčiti le na enem mestu. Načelnik štajerske civilne

uprave je odredil, da se sme s posebnimi propustnicami prestopiti nemško-italijanska meja edino le pri Cerkljah ob Krki. Kdor se tega določila ne bo držal in bo samovoljno prestopil mejo drugje, bo ustreljen.

Iz Hrvatske

Uradna izjava, da na Hrvatskem ni več četnikov. Te dni je bilo v Zagrebu objavljeno uradno sporočilo, ki pravi, da so v zadnjih tednih prenehali spopadi med četniki in hrvatskimi državnimi oblastvi v raznih krajih. Četniki so se izrazili celo za to, da se vrnejo v svoje domove in se posvetijo rednemu življenju. Po raznih krajih so četniki tudi pismeno sporočili ta svoj sklep hrvatskim oblastvom in Paveličev glavni stan je posameznim krajevnim vojaškim in civilnim oblastvom odredil, naj onim, ki pokažejo dobro voljo in se podrede postavljenim pogojem, omogočijo povratek v njihove domove.

Iz Srbije

Ministrski predsednik general Nedić je govoril delavcem. Nedavno je imel v beograjskem radiu ministrski predsednik general Nedić govor za srbske delavce. Najprej je omenil delavsko politiko v drugih državah, potem pa prešel na domače razmere. Vodstvo delavskega gibanja bo prevzel ministrski predsednik sam. Z vsemi silami, je rekel, se bo zavzel za pravice delavcev, da ne bodo izkoriščani od brezvestnih bogatinov. Delavcem bo zagotoviti boljše bodočnost.

Slovesna začetnica za padle srbske prostovoljce. Na željo predsednika srbske vlade generala Nedića je bila v beograjski saborni cerkvi začetnica za vse padle srbske prostovoljce, ki so pomagali upostavljati v Srbiji red po nastopu Nedićeve vlade. Udeležba pri začetnici je bila velika.

Sodelovanje Srbov v madžarski vladni stranki. 200 vodilnih Srbov iz Bačke se je zbralo na sestanku v Somberu in razpravljalo o sodelovanju v madžarski vladni stranki, ki se ji namerava priključiti.

CUDEZ

Tujec: »Ali je to prestopnik, če v vašem potoku ujamem nekaj rib?«
Vaški stražnik: »Prestopnik? Ne, pač pa čudež...«

PRI ZDRAVNIKU

Zdravnik: »Vaše prebavljanje se ne vrši v redu, dragi gospod. Izpitajte vsako jutro kozarec vroče vode!«
Bolnik: »To že tako delam, gospod zdravnik, samo moja gospodinja označuje tisto vodo za kavo...«

ZIVLJENJE IN SANJE

Za odgovor v koticu »Življenje in sanje« je treba poslati opis sanj, kratek opis življenjskega stanja, rojstne podatke, spol, zakonsko stanje, stopnjo izobrazbe in poklic. Nepodpisana vprašanja ne upoštevamo.

Izgubljena ljubav. Le za kratek čas! Vaše sanje imajo dvojen pomen. V prvi vrsti so podzavesten izraz vašega hrepenenja in pomenijo, da bo snidenje še nadalje odloženo, vendar ne za pretirano dolgo dobo. Obenem vam pa obetajo mnogo srečni dni in znatnih uspehov v denarnih zadevah. Če boste hoteli vse to doseči, boste morali tudi v težkih trenutkih vztrajati in pogumno premostiti ovire, ki vam jih bo življenje postavilo na vaši poti.

Planinska ptica. Tudi vam se obeta bogastvo. Pravite, da je orel najprej sedel in da se vas ni ustrašil, ko ste se mu približali s puško v roki? Nu, in potem je mirno čakal, da ste ga z dobro pomerjenim strelom poslali na drugi svet. Z odločnostjo in voljo boste uresničili svoje skrivne želje.

Voda. Sanjalo se mi je, da sem stal zgodaj zjutraj na morsk obali. Bil sem sam in narava se je prebujala iz sna. Sonce je pravkar vzhajalo in se ogledovalo v morju, ki je bilo mirno in gladko kakor zrcalo. Bil sem srečen, vendar mi je bilo tesno pri srcu, ker kljub soncu ni vladala prava svetloba. Ali so moje sanje pomembne? — So. Vse vaše želje se bodo uresničile in dosegli boste znatne uspehe. Le prenačljivi se ne smete in brez potrpljenja ne bo šlo.

Odmev iz groba. Pomirite se! Nič hudega vam ne preti. Dobili boste mnogo prijateljev in prijateljic. Na mestu pa je previdnost. Prevelika zaupljivost bi vam utegnila škodovati. Ostali deli sanj pa mi niste dovolj jasno razložili. Pišite še! **Skrivnost.** Moje sanje so bile tako čudne, da si jih ne znam razložiti. Šla sem po samotni ce-

HITRO NEKAJ ITALIJANŠČINE

ENOINPETDESETA VAJA

Signor Antônio Belli, Venézia

Abbiamo ricevuto la cara vostra lettera del quindici di questo mese. Vi manderemo le merci che ci ordinate e fra pochi giorni ne riceverete una parte. Speriamo che ne sarete contento e che ci onorerete spesso di vostre commissioni. Qui acciusa troverete la fattura che ammonta a due mila lire. Quando avrete ricevuto le merci, vi pregheremo di spedirci questa somma.

Vi salutiamo di cuore
Giuseppe Novak, Lubiana.

Prevod: Gospod Anton Belli, Venézia (Benetke). Prejeli smo vaše drago pismo od 15. tega meseca. Poslali vam bomo blago (v italijanščini množina), ki ga od nas naročate, in v nekaj dneh boste prejeli del njega (namreč blaga). Upamo, da boste z njim zadovoljni in da nas boste pogosto počastili s svojimi (v italijanščini vašimi) naročili. Tu priloženo boste našli fakturo, ki znaša 2000 lir. Ko boste prejeli blago (v italijanščini množina), vas bomo prosili, da nam odpeljete ta znesek (dobesedno: ... prosili poslati ta znesek). Vas prisrčno pozdravljamo. Josip Novak, Ljubljana.

Razlaga besed: ricevere = prejeti, dobiti; il mese = mesec; mandare = poslati; la merce = blago (v italijanščini imajo tudi množino le merci, medtem ko v slovenščini za to besedo ni množine); ordinare = v red postaviti, ukazati, naročiti (veže se s tretjim sklonom; v gornjem primeru: ci ordinare = od nas naročiti); fra pochi giorni = v nekaj dneh (dobesedno: v teku majhnih dni; fra = med, v teku); la parte = del; sperare = upati; sarete = boste (prihodnji čas pomočnega glagola essere = biti; sarò, sarai, saremo, sarete, saranno); onorare = častiti, počastiti; spesso = pogosto; la commissione = naročilo (onorare di commissioni); acciudere = preložiti, preložiti (pretekli deležnik: acciuso = preložil, preložil); trovare = najti, la fattura = faktura, račun (fattura pa pomeni tudi izdelek); ammontare = kopičiti, nakopičiti, snesti, znašati (ammonta a due mila = znaša 2000; v italijanščini se rači torej s tretjim sklonom); spedire = odpeljati (spedire in sestavljenem iz »spedire in soldi, torej nam odpeljati); la somma = suma, znesek; salutare = pozdraviti, pozdravljati (di cuore = od srca, prisrčno).

sti. V daljavi sem zagledala neka, kar sem najprej mislila, da je možki, ko sem pa prišla bližje, sem videla, da so same hlače. Čudno so fotografije v zraku, da sem se od strahu prebudila. — Prevarani boste od človeka, ki mu najbolj zaupate, zato bodite previdni, da vas ne bo razočaranje prehujo zadelo.

Samojar. Bodite pošteni in delavni, varčujte z obleko in obutvijo. Na mestu je tudi skrajna previdnost v odločitvah in preudarnost pri izvrševanju gospodarskih del. Izigibajte se sovražnikov.

Krvaveče srce. Imam hčerko, ki je močno zalila na pogled in je bila zmeraj pridna in ubogljiva. V zadnjem času pa me več ne uboga. Zagledala se je v fanta, ki nima grunta, in pravi, da ga za nobeno ceno ne bo zapustila, češ da se bo poročila z njim tudi, če bi morala stradati. Kaj naj naredim, da ga bo pozabila? — Ne branite ji! Če je pošten in delaven, naj se poročita! Ker ste bogati, jima dajte primerno doto.

A. M. 21 — 1930. Doživeli boste nekaj nepomembnih domačih nezgod. V začetku boste prizadeti, prav kmalu pa boste izprevideli, da ni bilo omembe vredno. Tudi nad svojim prijateljem boste doživeli razočaranje, ki vas bo zelo užalostilo, a boste prav tako hitro spoznali, da vam ni bil pravi prijatelj. Izkušnja vam bo mnogo koristila. Stvari, ki jih še ne razumete, boste razumeli in izbrali si boste sebi primerne življenjskega druga, ki vas bo osrečil. Vendar pazite, da se ne prenačljite, saj se vam nikamor ne mudi.

NIČ NI TREBA ZAPISATI

Posestnik pokliče svojega hišarja in ga tako prime: »Čul sem, da se po vas dekli zanjivega govori o meni. Ali je to res?«

»Da.«
»A kdo tako govori?«
»Občinski tajnik iz sosednje vasi je rekel, da ste velik osel in da vam to lahko tudi pismeno dá.«
»Kaj, to ti je rekel? A kaj si mu odgovoril?«
»Rekel sem mu, da ni treba nič pismenega, da mu na besedo verjamem.«

PO SVETU

× **Smrt namestnika nemškega protektorja Heydricha v Pragi.** Iz Berlina poročajo: Reinhardt Heydrich, namestnik češkomoravskega protektorja, načelnik nemške varnostne policije in načelnik policije v protektoratu je umrl 4. t. m. zjutraj za ranami, ki jih je dobil pri nedavnem atentatu. Heydrich se je rodil leta 1904. v Halleju. Leta 1922. je vstopil v nemško mornarico kot oficirski pripravnik. Leta 1928 je postal mornariški poročnik in kmalu zavzel mesto oficirja za informacije pri oddelku glavnega astana nemške admirality za Baltičko morje. Takoj nato je Heydrich v Hamburgu vstopil v Nacionalnosocialistično stranko, potem pa v SS. Nato je bil od vrhovnega poveljnika oddelkov SS Himmlerja poklican v njegov glavni stan. Ko so nacionalni socialisti prevzeli oblast, je bil marca 1. 1933 imenovan za načelnika političnega oddelka pri policijskem ravateljstvu. Naslednje leto je bil imenovan za vodjo tajne državne policije v Berlinu. Dve leti kasneje je postal član državnega zbora. Izkazal se je tudi kot lovski letalec in si je pri tem priboril več hrabrostnih odlikovanj. Od 27. novembra 1. 1941. je bil višje vodja SS in kot tak imenovan za namestnika nemškega protektorja za Češko in Moravsko.

× **Potres v Grčiji.** Atenski potresoslovni zavod je objavil, da so njegove potresomerske naprave beležile šest potresnih sunkov, ki so imeli svoje središče v zapadnem delu Korintskega zaliva. Potres so močno občutili kraji Volu, Lamia, Lavatia in Larisa.

× **V 35 stoletjih je bilo le samo osem mirnih.** Neki nemški zgodovinar je ugotovil, koliko je bilo v zadnjih 35 stoletjih mirnih in koliko vojnih let. Izračunal je, da je bilo v polstotnem tisočletju samo 280 let brez vojne. To so bila leta resničnega miru na vsej zemlji. Če upoštevamo, da je bilo vseh mirnih let v zadnjih 35 stoletjih samo osem odstotkov, to se pravi na vsakih 37 let samo osem, lahko mirne duše trdimo, da so se naročili v vsej zgodovini gledali precej postrani, kajti v vseh ostalih 3282 letih je bila vedno kje kakšna vojna, bodisi v Evropi, Aziji ali v Ameriki.

× **Kako preizkušajo vojaške obveznike v Angliji.** Vsi angleški vojaški obvezniki bodo po vesti iz Lizbone pri naboru morali narediti posebno razumno skušnjo. Komisije za to skušnjo bodo sestavljali dušeslovci in visoki oficirji, ki bodo nabornikom zastavljali nepričakovana vprašanja. Na podlagi boljših ali slabših odgovorov bodo mladeniče dodeljevali tej ali oni panogi vojske.

× **Zveplen dež nad Salzburgom.** Nedavno so v Salzburgu opazovali redek naravni pojav. Iz temnih oblakov se je vsul rumen dež, ki se je zdel pomešan z žveplom. Čudni naravni pojav pa so pozneje kaj preprosto razložili. Povzročitelj žveplene dežja so bile cvetoče smreke. Vsaka štiri leta se namreč smreke razcvete in so njeni cveti polni rumenega cvetnega prahu. Veter je cvetni prah raznesel po okolici, deževne kaplje pa so ga pritegnile nase in na zemljo je padal žvepleni dež.

× **Zlate ure je požiral.** Neki švedski kmet blizu Karlstadta je zadnje čase zaslovel v svoji okolici po tem, da je požiral najraznovrstnejše predmete pred očmi številnih gledalcev. Vendar pa se je naposled le izkazalo, da je imel Sorensen, kakor se tisti kmet piše, ljudi za norca. Zgodila se je takole: Sorensen je z nekom stavil, da bo pogoltnil zlato uro z verižico vred. To svojo sposobnost je dokazal pred številnimi pričami, vendar pa se je začel kmalu širiti glas po deželi, da je Sorensen čisto navaden slepar, kajti če je že mogoče, da požira ure in druge kovinaste predmete, vendar ne more biti res, da bi te reči njegov želodec mogel tudi prebaviti. Imeli so prav. Ko je namreč Sorensen prišel spet lepo domov s svojim zlatim zakladom v želodcu, je kakor ponavadi skušal s pomočjo prstov potegniti iz goitanca zlato uro in verižico. A tokrat se mu to ni posrečilo, čeprav se je na vso moč prizadeval. Zatečel se je moral k zdravniku in mu povedati vse po pravici. Zdravnik ga je operiral in mu vzel iz želodca zlato uro in verižico. S tem mu je sicer rešil življenje, toda s tem je bil tudi konec lepega zaslužka, ki ga je imel kmet s požiranjem takšnih in podobnih neprebavljivih predmetov. Zdravnik mu je svetoval, naj se rajši pet prime svojega dela na polju, ker je to dosti bolj zdravo.

× **Ptiček, ki je le 23 milimetrov dolg.** Nekje v Peruju so nedavno neki raziskovalci neznanega sveta odkrili novega ptiča, ki je še dokaj manjši od kolibrija. Meri namreč komaj 23 milimetrov in je rumenkastorode barve. Najznačilnej-

SMEŠNICE

Tila ga je ujela

Boštjan blagajnik je v hotelu bil: njegov se pogled zmerom je boril s čarobnostmi natakariče Tile, ko roke so ji krožnike nosile.

Prezamlil siromaka stas je njen, od hrepenenja bil je ves zelen. Kaj kmalu stopila sta pred oltar, presrečen je postal iz njiju par.

A brz se položaj je spremenil: Boštjan od nje je krožnike dobil, a Tila za blagajno zdaj sedi, lepoto na njegov račun goji.

še zanj je, da leta po zraku podobno kakor žuželke in da prav tako kakor čebela srka med iz cvetic in se samo na ta način hrani.

× **Najmanj srčnih boleznij je na Japonskem.** Iz ugotovitve japonskega urada za ljudsko zdravje se vidi, da je med Japonci zelo redko klo bolan na srcu. Lahko bi na prste prešteli ljudi, ki na Japonskem trpe za srčnimi napakami. Na vsakih 100.000 Japoncev je na srcu bolnih povprečno sedem. Ali je to mnogo ali malo, se najbolje vidi, če primerjamo Japonsko s kakšno drugo deželo, na primer s Francijo. V Franciji od 100.000 umre za različni srčnimi boleznimi povprečno 15. Japonci so torej na srcu najmanj dvakrat bolj zdravi od Francozov.

× **Vohalna sposobnost človekovega nosa peša.** bolj razvit čut za vohanje. Zanimiva je pri tem bolj razvit čut zavohanje. Zanimiva je pri tem ugotovitev, da imajo izredno dobre nosove zlasti tiste živali, ki si v svojem boju za obstanek morajo z njim iskati hrano. Za primer vzemimo samo psa in njemu sorodne živali, zlasti tiste, ki žive kot divje zveri zunaj po gozdovih in drugih skrivališčih. Nasprotno pa igra vonj pri človeku čedalje bolj postransko vlogo in imata pred njim že veliko prednost vid in sluh, zlasti pri ljudeh, ki svojih nosov ne urijo v vohanju. Zelo dobro jih na primer izurijo ljudje, ki trgujejo z vinom, čajem, tobakom in podobnim. Že nos sam jim natanko pove, s kakšnim blagom imajo opravka.

× **Najbolj strupena rastlina.** Rastlina, ki velja za najbolj strupeno med vsemi, se imenuje hadenija in sta jo odkrila dva vseučiliška profesorja iz Osla ob bregovih reke Cimpopa v Transvalu. Preiskala sta sok te novoodkrite rastline, ki je visoka nekaj centimetrov in ima rubinastorodeče liste. S pomočjo drobnogleda sta ugotovila, da so v soku te rastline silno majhna ploščnata zrnca, ki jih je v vsakem kubičnem milimetru do 30.000. Ta zrnca vsebujejo izredno močan strup. Norveška učenjaka trdita, da je strup hadenije 5000-krat močnejši od strihnina.

ZANESENOST

Gašper, Miha in Boltežar so se pričkali, kateri izmed njih najprej pripravi žensko do zanesenosti. Pa so se dogovorili in prvi je poskusil svojo umetnost Gašper.

Seznanil se je z žensko, ji takoj napisal navdušeno pesem in ji jo poklonil. Lepotica se je samo namrdnila in se pomilovalno nasmehnila.

Drugi je prišel na vrsto Miha, ki je začel dvoriti ženski in je kar stresal iz sebe sladke besede. Ženski je sicer Mihovo dvorjenje ugajalo, a o navdušenju še daleč ni bilo govora.

Boltežar pa je povedel svojo žensko v prvovrsten hotel, najel posebno sobo in naročil obilno večerjo s šampanjcem. Nato je razkladal svojo neizmerno ljubezen ženski in se ljubiploval z njo.

No, pa še zmerom ni bilo prave zanesenosti. Šele potem, ko jo je Boltežar skrivaj odkuril, ne da bi bil plačal v hotelu račune, je prijela žensko prava zanesenost, in sicer takšna, da sta morala po Boltežarjevem zgledu kaj hitro odnesti pete še njegova tovariša.

BOG POMAGAJ

Skopa gospa Agata sedi v družbi zraven zdravnika. Po kratkem premišljanju sklene iztiho čapiti od zdravnika njegovo strokovno mnenje: bila je namreč malo prehlajena.

»Pomislite gospod doktor,« se obrne k sosedu, ki je bil na glasu zelo redkobesednega in nevljudnega moža, »prejle sem morala desetkrat po vrsti kihnuti. Kaj pravite na to?«

»Bog pomagaj!« je odgovoril zdravnik.

POTOLAŽEN

Profesor Raztresen jo maha globoko zamišljen po ulicah. Nenadno ga sreča znanec in ga zmoti v njegovem premišljevanju.

»Dobro, da sem te dobil,« se razveseli profesor. »Pravkar ugibljem, ali prihajam z leve ali z desne strani.«

»Z desne, seveda,« ga potolaži znanec.

»No, potem sem prišel od doma,« si oddahne profesor, »in sem torej že obedoval...«

PREMETENO

Hlačnik je tožil Srakoperja, toda vse kaže, da bo izgubil. Odvetnik mu svetuje, naj se z nasprotnikom pobota, toda Hlačnik noče o tem ničesar čuti. »Rajši,« pravi, »bi poslal sodniku jajca ali pitano gos, če bi to kaj pomagalo.«

»To bi se reklo tožbo izgubiti,« mu pravi odvetnik.

Pri razpravi Hlačnik tožbo dobi. Ves vesel se oglasi pri svojem zagovorniku.

»Torej ste me ubogal in mu niste ničesar poslali,« ga pohvali odvetnik.

»Kaj še!« se zasmee Hlačnik. »Zajca sem mu poslal in priložil lep pozdrav od Srakoperja...«

V VASKI ŠOLI

Nadzornik nadzoruje pouk. Učiteljica vpraša Nadico, koliko je pet manj štiri. Nadica ne ve. Nadzornik ji skuša pomagati, vzdigne roko, skreči štiri prste in pokaže palec.

Nadica (naglo): »Gospodična učiteljica, gospodična učiteljica, gospod nadzornik hoče ven...«

POMOČ JE LAHKA

Odvetnik je dobil tožbo za svojega sorodnika. »Ne vem, kako naj ti poplačam tvoj trud,« besedeje sorodnik nasproti odvetniku.

»No, to ne bo tako težavno,« odgovori odvetnik. »Odkar je iznajden denar, si s takimi zadevami ni treba delati skrbi...«

PRI ZOBNEM ZDRAVNIKU

Izak pride k zobnemu zdravniku: »Gospod doktor, v listih ste oglasili, da izdirate zobe brez bolečin, in zdaj mi računate kar sto lir. Kaj to ne boli?«

VERJETNO SE MU ZDI

Jaka Muhovec ima na glbi tožbo. »Ali priznate, obtoženec, da ste tožitelju rekli, da je osel?« ga vpraša sodnik.

»Ne spomnim se več, gospod sodnik, toda kolikor bolj si gospoda ogledujem, tem verjetnejše se mi zdi.«

ZLOBNO

Jaka drvi z avtom sklozi vas in zaide med čredo živine. Nesreča nanese, da povozil velikega bika.

»Žival bom seveda nadomestil,« se opraviči gospodarju.

Ta pa ga prezirljivo premeri od nog do glave in zagodrnja: »Kako pa si to predstavljate?«